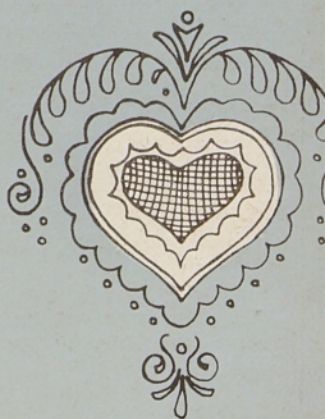

Mladika

leto V. • september 1961 • šte v. 7

Uredil

JOŽE PETERLIN

Opremil

ING. FRANKO PIŠČANČ

VSEBINA

J. U.: Prošnja za mir	101
Merlak - Detela: Duhovna kriza naših dni	102
Drevo na asfaltu, zaprašena veja	103
Jože Peterlin: Gorica ima končno svojo relejno postajo	104
Radijski spored	104
Branka Kranjc: Klici po življenju	106
Koroški Slovenci med nami	108
Aleš Kalin: Na moskovskih ulicah	109
— Dro: Zemlja — temelj gospodarjenja	110
Ivo Kermavner: Današnja mladina je mehkužna	111
Miranda Zafred: Kako je danes v Hollywoodu	112
Jože Pirjevec: Ekhnaton, 6. nad.	113
J. P.: V soncu — na gorah — blizu Bogu	114
PEN klub in Slovenci	114
Slovenski oder pripravlja	115
Škof Slomšek o materinščini	117
Just Vrabec: Izvenšolska pomoč	118
Nataša Kalanova: Ali naj damo otroka v otroški vrtec	119
Z Repentabra v prosvetne dvorane	119
M. U.: Odstavki	120

Revijo izdaja in urejuje uredniški odbor. Uredništvo in uprava: Trst, via Trento 2 — Gorica, Riva Piazzutta 18

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Poštni čekovni račun št. 11-975

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

ALEKSEJU IN DRUGIM PESNIKOM O PESMI

Da se predstavim, moram priznati, da sem tudi sam večkrat napisal kakšno pesem in da sem bil večkrat edini, ki mu je pesem ugajala. Vendar sem od vsega začetka iskal lepote in jo še iščem in jo upam najti v pesmi. V pravi pesmi. Ko sem bil slučajno in prvič v življenju našel Mladiko — natančno povedano, 4. številko petega letnika, v pozni tokijski noči —, me je toliko dobrega in svežega v njej razveselilo. Tudi v petih objavljenih pesmih. O vsaki si upam trditi, da ima »nekaj«, kar daje slutiti lepoto prave pesmi. Potem sem se ustavil pri Vašem Pincio, gospod Aleksej. Ne zamerite; zdi se mi, da daje slutiti veliko resnico in odeto v veliko lepoto — a šele, ko jo večkrat prebereš in pozabiš na njeno obliko.

PINCIO

*Otok
sredi večnega mesta.
Se nekaj narave
počiva v njem.
Redki ptičji glas
pomešan s šumom
avtomobilov in ljudi
je le žalosten krik.*

*Zaprte
v svinčene zaboje
novega stoletja
nas duši
tovarniški dim in ropot
in nas ne pustiti
umreti.*

*Človek
je pozabil naravo.
Ošabno se poganja
v veselje.
Išče lepote,
a je ne najde.
Prihranil si malim
zazreti jo v srcu.*

*V parku
ni varno hoditi.
Brzina motornih koles
do mozga tišči
in ne da pokoja,
ker vsi nosijo
na čelu norost.*

Takšna pot je, bi lahko bila tudi košček proze, morda eseja. Lahko bi začeli z naslovom (prva dva verza): Otok sredi večnega mesta. Potem bi lahko mirno nadaljevali, stavek za stavkom, misel za mislijo. »Svinčeni zaboji« 10. verza bi najbrž potrebovali nekoliko pojasnila. Tretjo kitico bi napisal na koncu, ker vsebuje razlog za vso pesem odnosno esej: »Človek je pozabil naravo.« V isti kitici je tudi verz: »Ošabno se poganja v veselje.« Kot očitek zveni; toda, ali ni veselje tudi kos narave? Jutri, pojutrišnjem boste morda tudi Vi spoznali tragično lepoto človekovega stegovanja rok po zvezdah — in napisali novo pesem. In vendar je osrednja misel Vaše pesmi lepa, torej zametek umetnine; človek je pozabil naravo. Poznam Pincio; njegovo pesem sem hodil poslušati in njegovo poletje sem iskal v sencih lahno šumečih dreves. In čisto daleč — vsaj, kar zadeva jedro tega velikega parka — sem zmeraj čutil utrip hrumečega velemesta, zadovoljnega s seboj in svojimi kamni, zidovi in asfaltom. Tudi Vi, dragi gospod pesnik, ste vse to spoznali — tako kot to le pesniki zmorejo, najbrž v trenutku, na jasen način, na otožen način, in tako, da ste morali povedati (papirju in sebi) nam vsem, kaj se skriva v Pinciu sredi Rima. A eno je, dojeti skrivnost lepote, in drugo je, kako jo izraziti, da bo tudi na papirju, odnosno v očeh bralcev — torej odtrgana od pesnikove duše — še zmeraj zvenela, še zmeraj zmožna, voditi v drug svet, še zmeraj sveža od srečanja s pesnikovim srcem. V tem »drugem elementu« je vsa moč in nemoč pesnikova očitna; borba z besedo in zvokom in izrazom in ritmom in zvezo misli, skratka, borba z materialom je v tem drugem elementu vsake pesmi, ki hoče postati nova stvaritev. Sredstva, kako ujeti red, enotnost, kras — neke vrste poduhovljenja materije — in ustvariti pesem, je toliko, kolikor je različnih ljudi in različnih časov. A zmeraj mora biti njih učinek — pesem, ne novela, ne drama, ne esej in ne reportaža. Seveda lahko postane pesem tudi znanstveno delo, a ne pod vidikom znanstvenosti, marveč lepega. Tudi estetsko popolna stvaritev še ni pesem. Da, pesem je skrivnost. V kolikor je beseda, je najbolj blizu duhu, in duh prodira v stvarstvo, ki ni le znanstveno dejstvo, vsebina dobre ali slabega izkustva, orodje, slika,

Prošnja ZA MIR

J. U.

Nastopajoča jesen je lepa in topla. Otroci se igrajo s prvimi orumenelimi listi, ki padajo z dreves. Hitimo v sončni dan, na polja, v vinograde, na gmajno ... Iščejo miru in pokoja.

Toda vsak trenutek nam zagreni sproščenost težka skrb. Nekje preizkušajo najstrahotnejše orožje, drugje pokajo dinamični naboji, ponavljajo se atentati, spet drugod divja neusmiljena vojna. Državniki potujejo iz države v državo, iščejo zaveznikov za svoje načrte, v skrivnostnih okoliščinah padajo letala na zemljo ...

Mir visi na nitki.

Da se ne bi komu, ki napenja lok, ponesrečilo in bi ga napel preveč!

Obvaruj nas vojne, o Bog!

V tem vznemirljivem ozračju je papež razglasil molitve za mir. Sam je daroval v Rimu sv. mašo v ta namen. Istočasno so na njegov poziv vsi škofje in duhovniki po vsem svetu maševali za mir.

Le v izrednih trenutkih resne nevarnosti dajo papeži tako naročilo, kot ga je dal sedaj papež Janez XXIII.

Enako je storil papež Pij X. tik pred začetkom prve svetovne vojne leta 1914., papež Pij XII. pa pred začetkom druge svetovne vojne leta 1939.

Zdaj sedanjí papež.

Ves katoliški svet se je poglobil v molitev, zdrznili pa so se tudi mednarodni politični krogi, kajti Vatikan ni samo čuvar resnic večnega življenja, ampak razpolaga tudi z najstarejšo, najbolj izkušeno in najbolje informirano diplomacijo na svetu. Položaj je torej zares nevaren.

To potrjujejo tudi pretresljive besede sv. očeta, ki jih je ob tej priložnosti naslovil na katoliške vernike, na kristjane, na vse ljudi, verne in neverne, ki jim je pri srcu mir in blagodat človeštva, prav posebno pa na »tiste, na katerih vest je naložena težka odgovornost za javno blaginjo«, to je na državnike, ki danes odločajo o miru in vojni. Dejal je: »Opominjamo državnike, da si temeljito predočijo strahotno odgovornost, ki jo imajo pred zgodovino in še bolj pred Bogom ter jih pozivamo, da se ne vdajo minljivim in varljivim izsiljevanjem. Od modrih mož bo odvisno, ali bo prevladala pravica nad nasiljem preko svobodnih in poštenih pogajanj. Oni naj pripomorejo resnici do veljave, oni naj zagotovijo osnovne svoboščine in neodsvojljive pravice vsakega naroda in vsakega posameznika«.

Papež je zaključil s pozivom, naj »vsi skupno molimo k večnemu Očetu luči in milosti, naj razsvetli razum tistih, ki nosijo težko odgovornost za usodo sveta ter jih povede na pravo pot. Molimo za narode, da se ne bodo pustili zaslepiti po pretiranem nacionalizmu in nasprotstvih; molimo, da bodo razmerja v človeški skupnosti urejena na temelju resnice, pravice in ljubezni.«

Ta poziv prihaja tudi do nas, do slehernega človeka med nami. Molimo za mir. In pa — molimo tudi za naš narod! Ali smo že kdaj pomislili na to, da bi prosili Boga tudi za lastni narod, ki živi na tem križpotju, na ozemlju, kjer se križajo interesi vzhoda in zahoda, severa in juga? Molimo, da bi obvaroval Bog nas in naš narod strahotne vojne, ki grozi, da bi Bog obvaroval vse človeštvo nesreče.

DUHOVNA KRIZA *naših dni*

Danes veliko govore in pišejo o splošni svetovni krizi duha, kakor tudi o kulturni krizi v Sloveniji. Zадnja se javlja zlasti v socialističnem realizmu kot komunistični dogmatizem in kot črno-belo slikanje sedanjosti in zgodovinskih dogodkov, v tokovih, ki često neuspelo posnemajo zapadno umetnost pa kot brezperspektivnost, pesimizem in formalni reformizem. Omenjena kulturna kriza, ki seveda ni absolutna, ne more obstajati sama po sebi, temveč kaže nujno na jalovo družbeno in politično stanje, ki ga je še povečal težaven svetovni položaj. Obe vojski in silovit tehnični napredek na eni in zaostalost kulture na drugi strani, sta razvrednotila glavne človekove ideale (Bog, vera) ter na široko razkrojila humanistično zavest. Mladoletnik ostaja prepuščen samemu sebi in slabim vplivom, nespoštovanje do zgodovine, ki sta ga prinesla zlasti novejša materialistična socialna gibanja in zlasti »diktatura proletariata«, pomanjkanje moralno neoporečnih avtoritet pa ga vodi v vrste takoimenovanih teddy boys (v Nemčiji die Halbstarcken, taziroenki na Japonskem, stiljagi na Poljskem in huligani v Rusiji), kar more pozneje imeti še usodnejše posledice. V politiki se razvijajo diktature ali kaotične »demokracije«, ki kažejo na diskontinuiteto današnjega človeka, ki je ena najglobljih korenin vsega zla. Človek, ki zanj obstoji le trenutek, le »zdaj« (eksistencialist), se ne ozira ne v preteklost ne v prihodnost. Iz takega stanja se hitro razvijajo različne diktature in asocialna gibanja (tudi hitlerizem in fašizem). Za krizo je izredno značilno prevladovanje povprečja in podpovprečja (to se zrcali tudi v sedanji jugoslovanski šolski reformi; matura je skoraj odpravljena in brez posebnih težkoč si lahko pridobi višje kvalifikacije režimu naklonjena oseba); kvalitetna dela se pogosto zavračajo kot nemogoča ali dolgočasna, napihuje pa se frazerstvo in laž. Glavna literarna pojava sta dogmatizem in nihilizem, ki kažeta na vznemirljive napake današnjega sveta: na nemoč, brezperspektivnost, zmedo, hinavščino in obup, predvsem pa na pomanjkanje trdne vere, iz česar vse ostalo sledi. Duhovno mrtvilo je tako globoko, da se že v principu odklanja vsakršen revolucionarnejši poizkus kakega navdušenega pisca, ki bi to stanje skušal spremeniti. Rešitev ostaja le ena: resnična borba za duhovno rast.

Pravkar opisano stanje se lahko prav dobro vidi v slovenski kulturi. V vodilni reviji »Naša sodobnost« objavljajo najraje prispevke Društva slovenskih književnikov. Objavljajo jih celo takrat, ko v jezikovnem in stilističnem oziru ne dosega jo umetniške ravni (nekateri pesmi in drame Mateja Bora). Isto stanje se kaže tudi v Košarjevih mariborskih »Novih obzorjih« in v skromni mladinski reviji »Mlada pota«. Mladoletnik, kakšen se izpoveduje na straneh te revije, je navadno pisec površnih in samoljubnih ljubezenskih črtic ter naivnih, neprepričljivih in shematiziranih slik iz današnjih dni. Pesniki te revije pojmujejo poezijo kot dekoracijo prostega verza brez globlje idejne in čustvene vsebine. Prav redko začutimo rahel preblisk, ko tak literarni začetnik izpoveduje svoje rane in išče tolažbe zanje. »Umetniški nasveti« in »kritične pripombe«, ki jih dajeta mladim piscem mentorja, pesnik Mitja Mejak in pisatelj Ivan Potrč, samo zavajajo na stranpota in v nekritičnost. (Taka literatura ostaja »zajček v škatli«, katere boter je v Perspektivah Rudi Šeligo, čeprav bi sam želel nekaj drugega).

Seveda hočejo nekateri mlajši umetniki razviti svoj, sodobnemu človeku bližji in resničnejši svet. Ti pojmujejo literaturo širše od teorije socialističnega realizma, vendar jih toge domače razmere, zapadna nihilistična literatura in lastna nemoč zavajajo v malodušje in zmedo. Muči jih resignacija in strah, pod težo mračnih čustev in misli se jim umetniška izpoved zapleta v klobčič dvoumnih in bizarnih izrazov ter modernističnih domislic, pri čemer postajajo vedno manj samosvoji in resnični. Pri njih je čutiti močno posnemanje sodobnejše zapadne literature in filozofije, zlasti Georga Trakla, Virginije Woolf, Thomasa Wolfa, Johna Steinbecka in Ernesta Hemingwaya ter J. P. Sartreja in Martina Heideggerja. Med največje odlike te skupine spada gotovo njihova vztrajnost, s katero se bojujejo za svojo lastno revijo. V časovnem obdobju šestih let so si z velikimi žrtvami priborili kar tri revije. Prvima dvema, Besedi in Reviji 57 je bila odmerjena le kratka, a vseeno omembe vredna življenjska doba. Državni svarilni žarometi pa so se vedno hitro prižgali; zmeraj se je našel članek, ob katerem se je birokratov prst ustavil. Kovačičev Zlati poročnik je kot objektivni prikaz življenja v sedanji jugoslovanski armadi bil za dosten povod, da je morala Beseda utihniti. Tudi Pučnikov naivni namen, da bi posegel v marksistični pojem Razreda in Boja med razredi, mu je prinesla obilno nagrado: devet let strogega zopora. Revija 57 je morala prenehati izhajati.

Lani pa se je posrečilo ustanoviti revijo Perspektive, ki je z nekaterimi pesmimi Daneta Zajca in delno z novelo Lojzeta Kovačiča »Deček in smrt«, zlasti pa z dramo Dominika Smoleta »Antigona« že nakazala proces, v katerem se začneja polagoma izoblikovati uporniška kritičnost do »sveta krvnikov in žrtev«. Ta upor, ki naj bi bil sicer skrivalniško usmerjen proti staliniškim pojavom v sovjetofilskih državah, dobro udarja na samodržniške in birokratične razmere. Zdi se mi, da je prav v teh progresivnih pojavih nakazan počasen prerod slovenske kulture.

Novo gibanje se zlasti dobro kaže v mlajši likovni umetnosti. Najiminitnejši primer je kipar Drago Tršar. V njegovih »Demonstrantih« (I., II., III. in IV.) se javlja visok humanizem in zavzetost do človeških problemov. Demonstranti se razvijajo. (V tem razvoju je viden proces novejše slovenske zgodovine!). Najprej se bore kot »Človek pri človeku« (Demonstranti I.). Nato se notranje zavejo in dogajanje naslednjega kipa je premagovanje smrti: »Človek se bori za človeka« (Demonstranti II.). Revolucija uspe, vendar se posameznik ne vtopi v zmago. »Človek je obstal ob človeku« (Demonstranti III.). V Demonstrantih IV. so predstavniki upora postali voditelji množice. Sedaj še niso tirani, saj so šele na začetku uspeha. Občestvo jim je zgradilo spomenik in osnovna resnica se je javila kot »Človek namesto človeka«. Kmalu za Demonstranti je razvil Tršar problem »Krvnikov in žrtev«. Krvniki so nasajeni na svoje žrtve, »Ne-človek stoji Na človeku«, da ga laže uničuje. V »Biku« je ustvaril kipar družbeno stopnjo deformacije, nasilja in brutalne ekspanzije. »Ne-človek nastopi Zoper človeka«. Tršar je zaslutil tudi onostranstvo, kar je ponazoril v »Srednjeveškem mestu«. Vendar se človek še ni osvobodil ne-človeka. Še vedno ostaja brez pomoči — »Osamljen posameznik«. (Ob tem glej zanimivo razpravo Janeza Solerja: Val, stena, stolp, drevo v

Drevo na asfaltu

*Ne čuti
svete slasti debela,
ki raste kvišku.*

*Razpenjeni krohot
vedno večjih valov
vdira v sadovnjak tišine,
izpodkopava sinje nebo
na njegovem dnu.*

*Lastovičja gnezda
se potapljajo v asfaltni reki,
brezdušne pesti
podirajo nasipe
na bregovih.*

*Drevo na asfaltu
je žalujka
za umirajočo tišino.*

MILENA MERLAK - DETELA

Zaprašena veja

*Zaprašeni veji je vse vseeno;
odkar ne vdihava čistega zraka,
ne otresa prahu
na obcestni kamen.*

*Utrujena od majhnih utrujenosti,
kot jih pušča tišina
za odhajajočimi kolesi,
utrujena od vej,
ki se jim ne ljubi zeleneti,
utrujena od lastne utrujenosti
se sklanja
vedno nižje,
vedno bliže
cesti.*

Ne zeleni za dvignjene oči.

Zaprašeni veji je vse vseeno.

3. št. Perspektiv, str. 317-330, in razpravo istega avtorja V iskanju pravega doma v 7. št. Perspektiv, str. 815-832).

Tudi mnogi drugi likovni umetniki stopajo po podobnih poteh. Posebno je to vidno v šoli »abstraktnega ekspresionizma« (Bernik, Mušič, Murtič, Kregar). V tej struji vedno pogosteje srečamo učinke groze, ki kažejo na izgubljenost, preplah in nasilje. V filmski umetnosti se vsaj delno začne izvajati kritjka sodobnih negativnih pojavov, kar smo zlasti videli v Babič-Zupančičevi »Veselici«.

Pravkar razgaljeni pojmi so dokaz težke poti sodobnih umetnikov skozi vice in pekel. Šele v silovitih mukah in trpljenju se začne porajati resnična umetnost, tisti enkratni vrh, v katerem se poraja novo življenje, prva pot do svobode in človeškega miru.

Ob tem postajajo pojavi, kot prisilna upokožitev profesorja slavistike dr. Antona Slodnjaka ob izidu njegove pogumne znanstvene knjige »Geschichte der slowenischen Literatur« ali fantastične izjave raznih Fincijev, Čosičev in Zlobcev o poenotenju jugoslovanskih književnosti v eno samo, jugoslovansko, na današnji civilizacijski stopnji skrajno mračnijaške in ultrareakcionarne. Tudi teorija, da slovenski umetniki, ki so leta 1945 zapustili Jugoslavijo, ali pa se med vojno niso priključili komunistom, ne sodijo med slovenske umetnike, je nemogoča. Po taki logiki bi bil Stephan Zweig

ne le nemški in avstrijski, temveč celo brazilski pisatelj. Tudi za Slovence pomembni Slovak Martin Kukačín pa bi bil slovaški, hrvaški, pa tudi argentinski pisatelj, Dostojevski pa celo nemški, da se ne vprašamo, kam bi postavili bednega Mickiewicza, ki se je pregnan iz domovine plazil po Turčiji, kjer ga je zatekla smrt, pokopali so ga v Parizu in počiva sedaj na Poljskem v Wawelu, v grobnici domačih kraljev — in tako naprej!

Kljub močni duhovni krizi in mračnjaškimi pojavom pa se vseeno obeta svitanje. Slovenske tvorne sile so namreč dovolj močne, da premagajo noč. Seveda je ob tem izredno važna vloga, ki jo bo odigrala slovenska zamejska inteligenca. S svojim delom se mora le-ta postaviti v sredo sodobnega slovenskega dogajanja. Z vso odločnostjo mora braniti pozicije slovenstva. Pri tem se mora seveda ogibati vsakih na videz profanih vab, ki bi jo lahko speljale na slepi tir. Tako bo ostala prožna in živa in bo mogla ob določenem trenutku ugotoviti, da je ohranila in izpopolnila tradicionalne slovenske in občečloveške dobrine. Tedaj bo tudi mogla nastopiti pot zblizanja z matičnim delom slovenskega naroda, ki je sicer dandanes v duhovni krizi, a se krčevito bori, da bi jo premagal. V tistem trenutku bo odpravljena raka-sta rana slovenskega naroda. Oba antipoda se bosta spojila v višjo svobodno duhovno občestvo.

RADIJSKO GLEDALIŠČE

Kakor smo mogli ugotoviti, naši bralci zelo žele v naprej poznati radijski gledališki repertoar. Zanimajo jih nova dela in zato bi radi vedeli, kateri večer naj si rezervirajo, da bodo slišali kaj novega.

V naslednjih vrstah navajamo v nekaj stavkih slušne igre, ki so na sporedu v oktobru in upamo, da bomo s tem zadovoljili krog naših čitateljev, kakor je bilo to do zdaj.

OTROSKE ODDAJE

Vsako nedeljo ob 11,30

1. 10. »Otrok se je izgubil«, pravljica, napisal Franc Jeza.
8. 10. »Dogodek opolnoči«, pravljica, napisala Zora Tavčar.
15. 10. »Začarani muzej«, pravljica, napisal Saša Martelanc (ponovitev).
21. 10. »Hudobni oskrbnik«, pravljica, napisala Lelja Rehar.
29. 10. »Medved Spak«, mladinska zgodba, napisal Angel Cerkvenc, dramaturg Franc Smole.

VELIKE IGRE

Vsako sredo ob 20,30

4. 10. »Imenitna družina«, igra v 3 dej. in 4 slikah, napisal Fabrizio Sarazani, prev. Maks Sah.
11. 10. »Kralj Ojdip«, tragedija, napisal Sofocles, prev. Anton Sovre.
18. 10. »Ovčar Marko«, ljudska igra, napisal Janez Jalen, dram. J. Peterlin.
25. 10. »Krokarji«, igra v 4 dej., napisal Henry Becque, prev. M. Javornik (ponovitev).

Vsako soboto ob 15,30

(Te igre so vse ponovljene)

7. 10. »Kupčija s smrtjo«, rad. igra, napisal Arkadij Averčenko, priredil F. Kumer.
14. 10. »Temna stran Meseca«, radijska igra, napisal Paolo Levi, prevod Lada Mlekuž.
21. 10. »Tetki iz ulice Hydar«, komedija v 3 dej., napisal Enzo Duse, prevod Vinko Suhadolc.
28. 10. »Mlada Breda in slepec«, dram. zgodba, napisal Vladimir Levstik, uredba Ivan Artač.

Vsako soboto ob 21,00 uri

7. 10. »Adrijana Lecouvreur«, dramaturgna zgodba, napisal Roberto Cortese, prev. Lada Mlekuž.
14. 10. »Gospod Andrej potuje«, radijska igra, napisal Saša Martelanc.
21. 10. »Marija Walewska«, dram. zgodba, napisal Roberto Cortese, prevod Lada Mlekuž.
28. 10. »Pepele«, rad. drama, napisal Samuel Beckett, prev. S. Martelanc.

Gožica

ima končno
relejno postajo

Koliko tožba je bilo vsa zadnja leta na Goriškem, ker niso slišali tržaške radijske postaje. Zjutraj in opoldne je bil sprejem v Gorici in okolici še dober, toda večerne oddaje, ki je bogatejša na sporedu in tudi zanimivejša, te ni bilo mogoče od pete ure popoldne več slišati. Zato so goriški Slovenci poslušali pač oddaje iz inozemstva, ki so jih dobro slišali. Končno se

jim je izpolnila želja. Italijanska Radiotelevizija je namestila na Vrhu sv. Mihaela relejni oddajnik, kamor usmerja oddaje tržaške radijske postaje v slovenščini in s tem imajo Slovenci na Goriškem možnost odličnega sprejema ob vsaki uri.

Goričani in okolica je sprejela relejno postajo z velikim veseljem in zadovoljstvom. O tem smo se prepričali, ko smo obiskali mesto in vasi. Povsod so ljudje z navdušenjem govorili, kako slišijo večerna poročila, kako odlično se slišijo koncerti, kako zdaj lahko poslušajo dramske oddaje, vse tisto, za kar do včeraj niso vedeli, da ima na sporedu tržaška radijska postaja, ali pa so vedeli le po navedbi sporeda v časopisju. V tem kratkem reportažnem pregledu ne bomo mogli navesti vsega, kar smo slišali pri ljudeh in ne vseh njihovih želja. Navedli bomo pač nekaj, kar so nam povedali ljudje po prvih tednih, odkar imajo možnost poslušati oddaje.

Končana je nedeljska maša na Travniku v GORICI in ljudje se zgrnejo na pločnike in trg pred cerkvijo. Sonce pripeka kot sredi poletja. Vendar se ljudje ne razidejo, ampak se ustavljajo v gručah in pogovarjajo. Po stari navadi, ko so se naši očetje zbirali po nedeljski maši pod lipo pri fari. V tej množici opazimo dosti znancev. Stopamo od gruče do gruče in sprašujemo kar naravnost: »Poslušate slovensko tržaško radijsko postajo?«

»Saj nič ne slišimo,« nam odgovarjajo v prvi gruči. »Niti ne poskušamo. Človeka jezijo tiste motnje, da bi najraje vrgel radio ob tla...«

»Toda, zdaj imate vendar relejno postajo. Pred tremi tedni res niste slišali, zdaj pa.«

Pojasnimo, da lahko na kratkih valovih sprejemajo spored brez vsakih motenj. Ko še govorimo in pojasnjujemo, opazimo, da dosti ljudi še ne ve, da imajo to možnost. Bili so na počitnicah, mnogi si niso znali pomagati in niso vedeli, kaj so to pravzaprav kratki valovi. Nekateri so sicer vedeli, toda imajo stare aparate, kateri nimajo kratkih valov. Do zdaj niso imeli nobenega zanimanja, da bi si nabavili nove aparate, ker tako niso slišali naše postaje; za sprejem drugih postaj pa so dobri tudi stari

aparati. Zdaj pa si bodo prav gotovo kupili nove. Predsednik SKPD, ANDREJ BRATUŽ je prepričan, da bo relejna postaja pritegnila pozornost posebno vseh prosvetnih društev in bodo želela sodelovati na postaji, saj je s tem odpadel tisti nedostatek, da se pevski zbor, ki je morda na postaji nastopil, ni imel prilike nikdar slišati. Po poti srečamo akademičarko, gđc. ANICO

Slike: V Števerjanu po maši; Hadrijan Koršič in Franc Valentincič v razgovoru; g. župnik Simčič med prosvetnimi delavci

STURMOVO. Ona pa že posluša postajo; odlično se sliši in je zelo zadovoljna.

S pekočega sonca se ljudje kmalu preselijo v kavarno BRATUŽ. Znano je, da moraš zaviti prav v to kavarno, če hočeš dobiti Slovenca v Gorici. Za trenutek zmotimo dr. ANTONA KACINA, ravnatelja učiteljsišča in občinskega svetovaleca v Gorici. Ko dvigne pogled iz časopisa, mu takoj povemo, da nas zanima, kako so sprejeli Goričani novo relejno postajo. Kaj pravi on kot predstavnik demokratičnih, katoliških Slovencev. Dr. Kacin se posmeje, najbrž ni navdušen za dolge pogovore, pribeje pa misel, da bodo goriški Slovenci zelo zadovoljni, da končno lahko poslušajo slovensko tržaško radijsko postajo. Marsikdo še ne ve za relejno postajo, a smo morda prav s tem obiskom vzbudili zanimanje. Mnogi pa že poslušajo in so tega zares veseli, je nadaljeval dr. Kacin. »Gotovo bo postaja v svoj spored vključila tudi oddaje, ki bodo pritegnile prav Goričane. S tem se bo spored samo popestril.« Ljubeznivo nam predstavi inž. Rustjo, ki je pri sosedni mizi s soprogo, potem prof. Močnika in urednika »Primorskega dnevnika« v Gorici, g. Marinčiča. Z vsemi načnemo razgovor o postaji in povsod vidimo veliko zadovoljstvo. Podrobna mnenja o sporedu pa bomo mogli slišati po nekaj mesecih, ko bodo vsaj nekaj časa oddaje poslušali.

Zavijemo v Brda. Ko pridemo v STEVERJAN, je končala velika nedeljska maša. Tudi tu se pomešamo med ljudi in sprašujemo. Odkrijemo zanimivost, da je tu več novih aparatov kot v Gorici in da že poslušajo na kratke valove našo postajo. Ljudje so zelo zadovoljni. Stopimo do dveh prosvetnih delavcev, HADRIJANA KORSIČA iz Steverjana, ki ga poznamo iz vloge Domna, katero je igral v domači igralski skupini in pa do FRANCA VALENTINČIČA ml., ki vodi oktet »Planiko«. Doma je iz Pevme, a ga je zanimalo petje pri veliki maši in je slučajno v Steverjanu. Oba že vneto poslušata našo radijsko postajo. Stopimo še do g. župnika OSKARJA SIMČIČA, ki je duša živahnega prosvetnega dela v fari. Vesel je, da je dana prav za zimske večere, ki so daljši in na vasi gotovo dolgočasni, možnost, da bodo lahko ljudje uživali pester spored naše postaje. Predvsem pa je vesel, in z njim dramska skupina, radijskih iger. Misli, da ne bi bilo napačno nuditi po možnosti več ljudskih iger, ki so ljudem na vasi posebno blizu. Morda bo prav za vasi, v katerih so hiše raztresene, imela postaja več hvaležnih poslušalcev kot pa marsikje v mestu.

Franc Valentincič pa je izrazil misli, da bi mogli dokaj številni pevski zbori na Goriškem popestriti radijski spored.

Zavijemo do župana števerjanske občine, g. HERMENEGILDA PODVERŠIČA. Poiščemo ga na domu. Njegova domačija je sredi trte, ki so obložene s sladkim grozdom, tako, da se je treba zelo premagovati, da roka ne seže po sladko jagodo prej, ko potrka na vrata. Vsako premagovanje pa je nepotrebno, ker nam že prihaja naproti ljubeznivo nasmejani župan, in prej ko ga prosimo, nam sam ponudi grozdje na brajdi. »Kakšna bo letina, g. župan?«

»Ne bo mnogo grozdja, a tisto kar bo, bo dobro. Pokusite, pokusite!« znova ponuja. In pod trtami teče razgovor.

»Vidite, tako kot je moja domačija bolj na samem, so še tudi marsikje,« pravi. »V slabem vremenu, v deževni jeseni, pozimi, ne hodimo dosti okoli. In takrat nam bo vaša radijska postaja nadomestila marsikaj, kar bi hotel kdo iskati okrog. Slišim, da imate lep program. Zanimajo me igre — veste tudi eden mojih sinov je režiser in kot pravijo, pripravlja dobre predstave. Seveda na odru. No in tako zanima tudi mene. Važno je tudi, da so naši ljudje pravilno obveščeni — zato so važna poročila. V teh nemirnih dneh in

Slike: Dve prosvetni delavki v Steverjanu; župan Hermenegild Podveršič in spodaj med poslušalkami v Rupi

RADIO TRST A

na valovni dolžini 306,1

IN RELEJNA POSTAJA ZA GORICO na kratkih valovih (MF) 98,3

Vsako nedeljo lahko poslušate: ob 9,00 Kmetijsko oddajo; ob 10,00 Prenos sv. maše iz cerkve Sv. Justa, vmes pridiga; ob 12,15 Vera in naš čas.

Vsak torek, petek in nedeljo: Glasba po željah.

Vsak delavnik: ob 11,45 Vrtljak, pisani odmevi naših dni.

Vsako sredo: ob 19,00 Zdravstvena oddaja.

V OKTOBRU

spet pričenjajo oddaje: Šola in vzgoja (urejuje prof. Theuerschuh), Zdravstvena oddaja (vodi dr. Milan Starc).

V nedeljo, 8. oktobra prične ob 21,00 uri folklorna oddaja pod naslovom »Opravila in opasila našega ljudstva« (pripravil prof. Niko Kuret).

PISANI BALONČKI

ne spadajo med radijske igre, ampak je to oddaja, ki je namenjena najmlajšim poslušalcem. Pogosto nastopajo v njej otroci in se oddaja po svojem dialogu približuje zvrsti radijske igre. Oddajo pripravlja in vodi Krasulja Suhadolc-Simoniti. Oddaja je na sporedu vsak torek ob 19. uri.

SIRIMO OBZORJA

je namenjena šolski mladini. V oktobru sta na sporedu dva niza; prvega piše prof. Rado Bednarik iz Gorice in ima naslov: »Lepa si zemlja in blagor mu komur plodiš«. Drugi niz pa piše dr. Vinko Suhadolc in ima naslov: »Izumi, ki so preobrazili naše življenje«. Prvi niz prične v četrtek, 5. okt. Nato si sledita izmenoma, čeprav bi bilo morda bolje, da bi najprej končal eden in bi se potem pričel drugi, ker je le vsak nekako nadaljevanje; zdaj drug drugega prekinjata. Oddaja je na sporedu vsak četrtek ob 19. uri.

OPERE

Vsak ponedeljek od 20,30 do 22,30

2. 10. Kodály: HARY JANOS.
9. 10. Rossini: SEVILJSKI BRIVEC
16. 10. Wagner: LETEČI HOLANDEC
23. 10. Bizet: CARMEN
30. 10. Ghedini: MARIA D'ALESSANDRIA

ZGODOVINSKE IN LEGENDARNE OSEBNOSTI

Vsako sredo od 18,30 do 19,00

4. 10. DON CARLOS
11. 10. MOJZES
18. 10. DON JUAN
25. 10. FAUST

SLAVNI DIRIGENTI

Vsak četrtek od 21,00 do 22,30

5. 10. ARTURO TOSCANINI
12. 10. SERGEJ KOUSSEWITSKY
19. 10. BRUNO WALTER
26. 10. LEOPOLD STOKOWSKI

v tej napetosti bomo z zanimanjem poslušali prav poročila. Pa še petje in vse drugo. Prepričan sem, da je ves spored res slovenski, da je tak, da bo našim ljudem všeč. Ne samo v slovenskem jeziku, ampak da je v njem tudi dosti slovenskega srca in slovenskega duha, to je tisto, kar mi, ki smo Slovenci, čutimo, nekateri v Trstu pa ne, kot slišim in berem. To sem hotel reči: jaz se v imenu naših občanov zahvalim radijski ustanovi, da je poskrbela za to, da lahko poslušamo tržaško radijsko postajo. Gotovo boste naše ljudi pritegnili k sodelovanju in zelo upam, da bo spored oddaj res lep in domač, tak kot sem rekel prej. Pozdravite vse v Trstu!»

Poslovlili smo se od ljubeznivega župana, se oglasili še pri podžupanu, Stanislavu KLAJNSČKU in pri občinskemu odborniku, g. učitelju Cirilu TRPINU. Pri Trpinovih je še vse dišalo po svatbi, ki so jo imeli prejšnji dan v hiši; dobrote, ki so ostale, smo okusili še mi. Lepo se je srečati s tako ljubeznivimi ljudmi, tako da pozabiš, zakaj si pravzaprav prišel. Da, tudi oni poslušajo že na novih valovih. Gospod Ciril nas še posebej povabi, naj pridemo spet kmalu in večkrat igrat kako igro.

Hitimo naprej in se ustavimo v Pevmi pri g. župniku RUTARJU. Tudi on bo opozoril ljudi, da lahko poslušajo na kratkem valu našo oddajo. Gospod je poln ljubeznivih pobud in takoj čutiš, s kakšno iskreno dobro mislijo spremlja poslanstvo radijske postaje.

Spet hitimo dalje, prečkamo Gorico in zavijemo proti SOVODNJAM. Iščemo župana ČEŠČUTA, pa ga žal ni doma. Pred cerkvi srečamo pa župnika KOMACA, ki ves nasmejan že kar v naprej ve, kaj hodimo pod Vrhom sv. Mihaela. »O, vem, vem,« pravi, »da lahko odlično slišimo postajo. Čisto slučajno sem to našel, saj veste, včasih človek vrtil gumb in poskuša, če bo našel kaj zanimivega. In tako sem ujel Trst in se nisem mogel načuditi, da se tako odlično sliši. Potem sem bral, da bo odslej vedno tako. To pa to! Sedaj bomo pa poslušali. Prej je vse preveč hreščalo.« Veliko poguma nam da in se hitro poslovimo.

Klici po življenju

Burja je zavijala okrog voglov edine vaške prodajalne, v katero so se zgrinjali ljudje iz dveh delov vasi in prinašali novice o smrtih, rojstvih, porokah, ženitvah in o vseh mogočih važnih in nevažnih dogodkih. Sam Bog ve koliko časa se je že to godilo. Nekoč jih je sprejemala radovedna, a vse odpuščajoča gospa Ana in je tekala semtertja mala Ančka, katere oče je bil umrl kmalu zatem, ko je ona zagledala luč sveta. Mati in hči sta bili sami in zelo navezani druga na drugo. Gospo Ano so večkrat obile solze, če je slišala govoriti o smrti kakega moževega sovrstnika; prevzeli so jo spomini. Ančka pa ni prenesla materinih solza, takoj je začela hlipati še sama.

Ančka je postala dekle in tedaj so se porodila mala nasprotstva, ki so izvirala iz dejstva, da je Ančka komaj spoznala svet in ga gledala z lastnimi očmi, mati pa ga je že dobro poznala in od tistikrat ni več spremenila svojih misli o njem. Za njo se je čas ustavil ob smrti njenega Andreja, za Ančko pa se je tok časa sprostil v trenutku, ko se je ozrla naokrog in je začutila, da je mlada. Slednjič je ta prepirljivost prešla v navado in je postala neobhoden del vsakdanjega, skupnega življenja.

Ko Ančka ni vedela, katerega fanta bi si izbrala, je prepričevala svoje prijateljice, da je to zaradi materine nepopustljivosti. Ko pa je mati svetovala Rudija, jim je nekaj časa to prikrivala, potem pa jim je pravila, kako se je on zaljubil vanjo na prvi pogled in prav tako ona. Poročila se je z njim, ker je bil najbolj pripraven za prodajlano; bil je tudi zelo razumen, potrpežljiv in se je znal previdno izogibati prepirom med ženo in taščo, ali pa se je vmešal na tak način, da je bil volk sit in koza cela. Ančka ga je imela vedno bolj rada. Dan za dnem je odkrivala na njem nove dobre lastnosti; bila je nanj zelo ponosna in bolj navezana. Ko se jima je rodila hčerka, je njuna sreča prekipela do vrhunca. Rudijevo navdušenje je še presevalo Ančkino: ona sama je bila najbolj srečna zaradi njegove sreče. V njenem čustvovanju je bilo malo pristno ženskega: biti mati se ji ni zdelo nič čudovitega, nenavadnega in skoraj nemogočega. Spadala je k tistim zaprtim bitjem, ki se le težko in malokdaj ozrejo izven samih sebe. Ves svet se začne in konča v njih samih. Zato je pa Ančka morala po poti njihove usode tudi takrat, ko je ta pot postala težka in neznosna.

Rudi je bil po značaju drugačen: molčeč, a poln razumevanja. V svojem ognju za malo Vilmo je pozabljal na vsakdanje težave, ki jih ni manjkalo. Že je mala shodila in pričela prihajati v trgovino. Kupci so se pošalili z njo in jo radi videli.

Nekega popoldne je nameravala Ančka pregledati neke račune, zato je rekla Rudiju, naj gre kamorkoli z motorjem za nekaj časa, da je ne bo motil.

»Ali naj vzamem še Vilmico?« je vprašal.

»Vzemi jo,« je odgovorila Ančka.

Malo pozneje pa je pogledal po vremenu.

»Mrzlo bo zanj,« je presodil.

»Pa naj ostane doma,« je določila Ančka.

Tako je Vilmica ostala, on pa se je odpeljal, a na prvem cestnem ovinku se je Rudi smrtno ponesrečil.

Za Ančko je bil to tako hud udarec, da se ji ni nikoli niti sanjalo, da more kaj takega zadeti človeško srce. Prepričana je bila, da ne bo tega prebolela. Nenadoma je nekaj temnega, mrzlega objelo njeno dušo, ki je do tedaj breskrbno verjela v trajno srečo in zdelo se je, da je ne bo nikoli več izpustilo. Še včeraj se je vesel in nasmejan šalil z Vilmico, sedaj pa je njegov obraz negiben, njegova usta se ne ganejo niti ob takem joku in tožbah, da bi jo potolažile z besedico. Svečan je trenutek smrti!

Ančka je postajala bleda in živčna, kajti vrh vsega sta se še z materjo prepirali o krivdi Rudijeve smrti. Obtoževali sta druga drugo vseh

Prizor iz predstave »Dom« na Repentabru

grenkob, ki jih je moral užiti ubogi Rudi v življenju. Ančka je odšla na zdravljenje. Prej pa je razdelila in prodala vse, kar jo je spominjalo na moža, razen njegove slike.

Čas je hitel, čas pa celi rane, čeprav brazgotine ostanejo. Kdaj pa kdaj se tudi na novo odpro, ali čas vliva vanje balzam pozabljenja.

Isto se je zgodilo z Ančko, ki se je vživela v novo vlogo mlade, prijetne vdove z nedoraslim otrokom, ki mu je vse dovoljeno in se mora vsake stvari dotakniti, da spozna, ali je resnična. Veter, ki si je ustvaril svoje gnezdo prav ob prodajalni, v katero se je lahko zaletaval z vseh strani, ker je povsod našel prosto pot, je prevračal lonce z oleandri pred hišo in to je Vilmo silno veselilo. Postajala je na pragu in čakala močan sunek vetra, da se ji je široko krilo razpihnilo kot komaj razvela roža. In če se je še kaj prevrnilo, je bila tega silno vesela.

»Vilma!« je vpila Ančka in je s silo pridrsala v hišo.

»To imaš za neubogljivost!« Tepla jo je in si s tem olajšala jezo. »Potem si pa prehlajena in mi še oboliš, trmoglavka.«

»Babici povem, babici,« je hlipal otrok. »Babicaaa!« je začela klicati. Zatekla se ji je v naročje in ji jokaje potožila krivico, ki se ji je zgodila. Babica jo je pritislila k sebi in jo gladila po kratkih, upornih laseh.

»Preveč se znašaš nad otrokom,« ji je očitala mati. »In še ko nima očeta, ubožica!«

Ančka je vzkipeła.

»Saj ga tudi jaz nisem imela. Ali ni bilo isto tudi z mano? Pa me ti nisi samo božala!«

»Tistikrat so bili drugačni časi. Pa da bi le vsi poskrbeli za svoje otroke, kot sem jaz zate,« je začela.

»Ze prav, že prav, ti imaš vedno prav,« jo je prekinila Ančka in se zamislila v svoje račune.

»In še,« je pozneje znova povzela, »zdaj ji daješ potuho in ko bo docela razvajena, ne bo nihče hotel imeti opravka z njo.«

Gospa Ana je začela godrnjati nerazumljive besede in Vilmica se je medtem prismolila blizu matere. Da bi se je odkrižala, je Ančka segla v stekleno vazo in zajela pest sladkorčkov.

»Če mi daš one druge!« je uganila njeno misel Vilmica.

»Ti niso dobri, so vsi pomečkani!«

Ančka ji je molče ugodila in pripomnila: »In zahvali se babici, da te tako razvaja.«

Takšna je bila njuna prepirljivost prej in poslej. Vse je počasi prešlo v prejšnji tek, tudi kupci so prinašali novice, kot nekoč.

Najbolj sveža novica je bila, da je prišel v vas nov brigadir. Ančka ga je z nestrpnostjo pričakovala in se je pripravljala, da bi napravila nanj dober vtis. Ali prišel je prav tistikrat, ko ga je najmanj pričakovala, in to jo je zelo razjezilo. Višok, dostojanstven in skoraj prijetne zunanosti, si je pod pretvezo, da je prišel kupit cigarete, skrbno ogledal vse. Bistremu očesu ni ušla Rudijeva slika v veži; in spet je malomarno pogledal Vilmico, ki je spoštljivo zapičila svoj preiskujoči pogled v neznanca, in menda ugotovila podobnost s sliko. Zinil pa ni ničesar; plačal je, pozdravil in odšel.

Dolgo ga potem ni bilo več. Po nekaj mesecih pa se je nenadoma zopet pojavil. Ančki je močnejše utripnilo srce, ko je pogladil Vilmino kuštravo glavico. Odpuščajoče se ji je nasmehnil, ko je drvela za mačko in se je skoraj zaletela vanj.

»Pravijo, da je tako strog in trd človek,« je razmišljala. »Pa ima rad otroke; mojega otroka je pobožal po laseh.«

Všeč ji je bilo njegovo dostojanstveno zadržanje in razumnost, ki jo je izražal njegov obraz. Bil je tujec, prihajal je od drugod, in ni se ga držala navlaka vaškega, domačega, ustaljenega življenja.

»Prav tako nečakinjo imam jaz doma,« je rekel Ančki. »Rad bi, da bi imela tako kmečki obrazek kot vaša.«

Ančka je zardela. Ta opomba ji ni prijala. Ker je molčala, je skušal obrniti pogovor.

»Hotel sem reči nekaj drugega o teh krajih, o tej vasi, kjer sem tako malo časa, pa se mi zdi že strašno dolgo. Vse je tako neznansko dolgočasno. Ne morem si predstavljati, kako morete vi živeti tu.«

Prizor iz Jalnove igre »Dom« na Repentabru

V RUPI, vasici pod vrhom, kjer je relejna postaja, iščemo občinskega svetovalca Karla CERNICA, a ga ne najdemo. Ko pa ugledamo na klopi sredi vasi veselo razpofožene gospe, zavijemo k njim. Dobre volje so. Ne vprašamo, kje imajo može, ampak če poslušajo kaj našo postajo.

»Seveda,« pravi najbolj nasmejana gospa. »Sinoči sem poslušala detektivsko igro. Zelo mi je bila všeč. Zdaj se krasno sliši tudi zvečer. Komisar je bil, e? — Kako se je pa vam zdelo?« se je obrnila proti meni.

»Gospa, tole je komisar,« sem ji rekel in pokazal na gospoda Angela Prašlja.

»Ma ne?« je rekla in se spogledala z drugimi.

»Tale je pa režiser,« me je v maščevanju predstavil g. Prašelj. Naredile so prostor na klopi in g. Prašelj je sedel med gospe. Dosti smo še govorili in se prijateljsko poslovili.

Lepi so bili ti obiski in lepi pogovori z ljudmi. Povsod smo si rekli: Nasvidenje!

In res bi rad, da bi se ponovno kmalu videli.

Jože Peterlin

ALEKSEJ

Kraška gmajna

Pozimi
čudovita si.
Brinjevka
v nizkem grmu
prezimuje.
Povsod sam kamen.

Burja
med bori —
o, srečni dnevi,
ko užival sem
vaš vonj —
še vedno ubira
svoje strune
in svojo pesem,
do morja vodi.

Vse mine.
Le ti ostaneš,
čudež v naravi,
vedno skalna
in uboga,
a najlepša
podoba mojega življenja.

Koroški Slavenci

MED NAMI

Ze danes opozarjamo na gostovanje celovškega mešanega pevskega zboru GALLUS, ki bo prispel na Tržaško 29. oktobra. Popoldne ob 17. uri bo nastopil v Avditoriju, v soboto zvečer pa v Bazovici.

Zbor GALLUS sestavljajo najboljši pevci na Koroškem in ga vodi priznani dirigent dr. FRANCE CIGAN.

Nastopil je že v Celovcu in v več krajih po Koroškem. Tudi nemško-avstrijska kritika ni mogla mimo lepih kvalitet tega zboru in ni štedila s priznanji. Gotovo je to, da je GALLUS eden najboljših slovenskih pevskih zborov in ker je sestavljen iz koroških Slovencev, toliko pomembnejši.

Koncert bo obsegal največ koroške pesmi, tako smo vsaj dirigenta prosili. Saj ne zna koroške pesmi zapeti nihče tako kot Korošci sami. Tako bo spet zadržala zibelka slovenstva ob morju — kako bi se tega ne veselili!

Opozarjamo že zdaj, da si vsakdo lahko rezervira čas za tisto nedeljo. Napolnili bomo avditorij do zadnjega kotička in tako z vsem srcem pozdravili drage brate in njihovo pesem, ki je tako polna melodije, včasih res otožna in žalostna, pa vendar tudi vesela in prešerna.

Devetindvajseti oktober bo praznih nas vseh.

»Navajeni smo pač,« je rekla, kot bi se hotela zaradi lepšega braniti pohvale za lastno potrpežljivost in pogum.

»Za stare ljudi, razumem,« je začel znova. »Za mlade pa, ki imajo še marsikaj pričakovati od življenja, pa ne. Človek se ne sme nikoli vdati in reči: Tako je pač zato, ker je tako in ni drugače. Vdati se, pomeni umreti.«

»Kar je usojeno, to se zgodi,« je zamišljeno vzdihnila. »Nemogoče je, boriti se proti usodi.«

Toda ta vzdihljaj je bil zelo očitno nameren in je dal njemu povod, da je pokazal vso spretnost svoje govornice.

»Usoda je izgovor šibkih in nezmožnih ljudi,« je trdil. »Kam bi prišel svet, če bi vsi tako mislili. Vsi propadli, zgubljeni, zavrženi, vsi ti kažejo na usodo kot krivca. Seveda tega ne rečem o vas,« se je skoraj nasmehnil. »Povedal sem le svoje mnenje o tem na splošno.«

V prodajalno so vstopili ljudje in razgovor je bil pretrgan. Brigadir je odšel prav tako dostojanstveno in vzravnano kot je prišel. Ob izhodu je hote prezrl Vilmico, ki je pri vratih že bolj pogumno spremljala z očmi njegov odhod.

»Končno eden, ki se ne ozira le za dekleti,« je razsodil o njem eden izmed prišlecev in Ančki je v notranjosti nekaj vzvalovilo, vendar je njen obraz ostal nespremenjen.

Od tedaj ga je lahko pričakovala ob vsaki uri. Povečini ga je že prej naznanila vsevedna Vilmica, ker ga je videla prihajati in je brž spoznala, da je važna oseba. Vedela je pa tudi, da ne zna kazati navdušenja, ker vidijo ljudje.

IZ nezaupnih neznancev sta si postala Ančka in brigadir neobhodna prijatelja, toda njuni pogovori niso imeli na sebi nič čustvenega. Nikoli več se nista povrnila na problem usode in sličnih stvari. Bilo je kot bi to nasprotovalo njunim odnosom; bila sta kot domači ljudje, ki živijo dan za dnem skupaj in govorijo o vseh mogočih stvareh med seboj, razen o tej skupnosti in domačnosti, ki jih veže.

»Razumen in pripraven človek je,« je mislila Ančka o njem v najbolj skritem kotičku svoje notranjosti, kajti nikoli ni zaupala bližnjemu svojih stvari, dokler ni jasno videla pred seboj srečnega konca. »Toda kaj misli on? Kaj bi dala, da bi poznala točno njegove misli? Da bi ga v resnici navezala nase z malimi pozornostmi, ki bi jih hkrati ne opazil? Tako skrit in zaprt človek je in mi skoraj ugaja njegov odločni značaj.«

»Rudi ni bil tak,« ji je nekaj zašepetalo, »ali Rudi je bil naš človek. Bil je domačin z mojo miselnostjo. Večkrat si izberemo nekoga, ker ga dobro poznamo, da teče življenje lepo dalje in ne prinese neprijetnih presenečenj. Toda tistikrat sem bila mlada, neizkušena in pod vednim materinim vplivom. Sedaj pa sem naveličana te monotonosti, te praznote, ki se je nagrmadila okrog mene in si želim nekaj novega.«

Pred njo je zrasla postava brigadirja, njegov obraz, kretnje in njegove skrite misli. »Pa četudi bi mi prinesel neprijetna presenečenja,« je skoraj spregovorila na glas. »Saj tako nisem bila srečna nikoli in me je vedno zalezovala zla usoda, mene in ves moj rod. Mater, potem mene in isto bo z mojo hčerjo. Kot bi bili napravili kaj zelo slabega in bi se sedaj maščevalo nad nami. Ali ni čas, da se to popravi, da se spremeni moje življenje? Da se na meni popravi vse, kar smo morali pretrpeti?«

Zdelo se je, kot bi okoliščine same zahtevale, da se to zgodi. Vilmo bi lahko pustila pri materi, da bi ne bila tako sama in tudi mati jo ima tako rada.

Končno se je v njej zakoreninilo neomajno prepričanje, da se bo to zgodilo. Svoje samotne ure je polnila z omamnimi, skritimi sanjami, kot bi komaj zdaj spoznala, kaj je ljubezen in njena čar.

Brigadir je postal še prijaznejši. Nekega dne je Ančka opazila, da ji hoče nekaj povedati. Pričakovala je končno tisto razodetje... Ponudil se je, da bo naredil nekaj fotografij za spomin. Prihodnjič.

»Za spomin na vas in na te kraje,« je dodal.

»Ali niste rekli prav vi, da so pusti in dolgočasni?«

»In to potrjujem,« je odgovoril resno. »Kar je res, je res in tega ni mogoče spremeniti. A precej sem se navadil nanje. Sedaj, ko grem odtod, sem to spoznal.«

Ančki je zaprlo sapo.

NA MOSKOVSKIH ULICAH

Slučajno mi je prišel pod roko popis doživetij mlade angleške dijakinje, ki je bila v Moskvi. Tudi njena davna želja je bila, da bi pogledala ruski stvarnosti v obraz. Povabljena je bila na neki moskovski mladinski kongres. In želja se ji je uresničila.

Studirala je na ruskem inštitutu v Oxfordu in je zato bila dobro poučena o ruskih zadevah. To pot je nastopila z ednim namenom, da v obširni anketi povpraša ljudi: »Ali verujete v Boga?« Svoja dognanja opisuje takole:

»Vpraševala sem ljudi po ulicah, trgih in parkih: »Ali verujete v Boga?« Menim, da sem se s tem vprašanjem obrnila na več kot sto oseb, ki so takoj spoznali, da sem tujka. Kratko in bežno so mi odgovarjali. Včasih pa se je zbrala ob meni velika gruča in govorili smo o tem dolge ure. Vse te razgovore bi lahko posneli v izjavo mladega delavca, ki mi je rekel: »Vsak Rus, pa naj bo te ali one smeri, tega ali onega naziranja, govori vedno rad o vprašanju: ali je Bog.«

Zopet sem bila sredi množice ljudi in govorili smo o angleških šolah, filmih, literaturi in podobno. Naenkrat pa se je utrgalo iz množice vprašanje, ki mi ga je zastavil dijak: »Ali verujete v Boga?« Odgovorila sem mu, da jaz verujem, nakar sem ga vprašal ali on veruje. Izjavil je, da ne veruje v Boga; nadalje je vprašal, če je v Angliji mnogo mladih ljudi, ki ne verujejo. Priznala sem mu, da jih je mnogo, ki ne verujejo, vendar pa je zelo mnogo gibanj in pokretov, ki skrbe za krščansko vzgojo in širjenje krščanske kulture. Med sodelavci teh gibanj je mnogo dijakov in delavcev. Ljudje so začeli kar vprek govoriti: »Tako je prav, tako je prav.«

Ogumila sem se in vprašala: »In kako je pri vas s krščanstvom? Koliko ljudi je krščanske vere?«

Prva se je oglasila neka mlada žena in rekla: »Vsi.« — »Mogoče jih je 40%,« je odgovoril mladenič na drugi strani. Nekdo drug je pripomnil: »Tega ni mogoče povedati. Vendar je gotovo, da jih je zelo mnogo.«

»Ni jih; mi ne verujemo v Boga,« je odgovorila mlada delavka samozavestno.

Naslednjega dne je odšla mlada Angležinja v mesto, da obiše nekaj cerkva, ki so v Moskvi odprte. Na tramvaju je prosila sprevodnika, da jo opozori, kje naj izstopi, da pride do kake cerkve. Kmalu so se okoli stoječi zapletli v živahen razgovor o lepoti moskovskih cerkva in o tem, ali je prav da ogledujemo cerkve. Vsi pa so bili zelo prijazni in ustrežljivi.

»Ko sem izstopila, se mi je pridružil mladenič, ki je rekel, da je marksist, a ga je razgovor v tramvaju tako razvnel, da je moral za menoj in razgovor nadaljevati. Ko sva šla proti cerkvi, sva se pogovarjala o posmrtnem življenju. V cerkvi je bilo ravno pogrebno opravilo. Petje je bilo čudovito in v cerkvi je bilo mnogo vernikov. Marksistični mladenič je kmalu prišel k meni in rekel: »Res lepo; ko pridete v cerkev tako proti svoji volji, začnete takoj verovati v Boga.«

V sklopu Kremlja so tri cerkve, ki so sedaj odprte za obisk. Vse tri so muzeji in jih krasijo krasne nabožne slike ali ikone. Ljudje, ki v velikem številu prihajajo v te »muzeje«, so se pred kipi in slikami verske vsebine ali pa pred bivšimi oltarji spoštljivo križali.

Med ljudmi v cerkvi je bil tudi starček s svojo malo vnukinjo. Razlagal ji je navdušeno o ikonah in freskah. Angležinja je pristopila k njemu in mu priznala, da je vse v cerkvi tako lepo.

»Da, vse je zares lepo. Vse je tako popolno, ker sloni na veri v Boga.« Zopet se je zbralo več ljudi in poslušalo najin razgovor o resnicah, o katerih so govorile slike na stenah. Tedaj pa vpraša neki mladenič, kažoč na sliko Jezusovega krsta: »Zakaj je Jezus toliko star, ko prejema krst, ko navadno vendar že otroke krščujejo?« Starec mu je odgovoril, da je bil Kristus trideset let star, ko je bil krščen.

»A tako; nikdar nisem tega slišal,« je odgovoril mladenič.

Se o marsičem smo govorili. Tedaj pa se je prerinil do nas mladenič s fotografskim aparatom in beležko v roki. Vprašal me je, kdo sem. Popisal je moje podatke in spet izginil. Priznam, da mi ni bilo ravno prijetno. Ljudje pa so takoj spremenili vsebino razgovora in se mi zahvaljevali...

Vsi ti vtisi potrjujejo resnico, da je v Rusiji vprašanje o Bogu v središču zanimanja ljudi in da vera še vedno silno zaposluje ruskega človeka — in to mnogo bolj kot človeka na zapadu! Zato se le tam dogodi podoben dogodek: Nekega popoldneva sem potovala v avtobusu z ruskim znancem, ki mi je bral pridige slavnega ruskega škofa iz sedemnajstega stoletja in tisto staro ruščino sva oba prevajala v moderno ruščino. Kmalu je v avtobusu vse utihnilo in vsi ljudje so pozorno poslušali najino prevajanje.

»Premeščen sem,« je pojasnil, ker je po njenem začudenem izrazu razsodil, da ni razumela ničesar.

»Ali res?« se je takoj nato popolnoma obvladala. »Upajmo, da bo novo mesto boljše in primernejše za vas.«

On ni tega zanikal, pa tudi ni povedal imena kraja svoje premestitve.

Ko je prišel z aparatom, ga je sprejela znova s trdnim upanjem, da ji bo pustil svoj naslov in jo bo prosil, da mu piše.

Toda to se ni zgodilo. Odšel je, ne da bi ji pustil drobce upanja. Ni dal več glasu o sebi. Potrtost in občutek, da jo je nekdo prevaril in preliščil, sta jo neznansko razjezila.

Potem se je ozrla na postarno mater. Se nikoli se ji ni zdela tako stara, tako obupno stara kot tisti trenutek. »Se ona bo odšla in se ne bo več povrnila,« ji je šinilo v glavo.

Potem je privihrala od nekod razigrana Vilmica, stekla k mami in se je oklenila z obema rokama. Tesno jo je objela kot bi slutila mamino žalost. Solzne oči so objele dom in zdaj so se tudi Anine roke tesneje oklenile hčerke. V trenutku je spoznala ves smisel svojega življenja.

V Ukvah na praznik sv. Jakoba

Ze kostanj zori...

MORDA NE VESTE DA...

vsebujejo sveža jabolka vitamin B1, B12 in C, ki branijo organizem proti živčnim boleznim, slabokrvnosti, sladkorni bolezni in nalezljivim boleznim.

je solata dobro uspalno sredstvo. Sok, ki ga vsebuje, hrani in pomirja živce.

si urediš prebavo, če zavžiješ pol grama janeža, dva do trikrat dnevno.

čaj iz 100 delov vode in 5 delov janeža zdravi prehlad.

vitamin C, ki preprečuje predvsem bolezni v čeljustih (piorrea), dobite v surovi zelenjavi: papriki, solati, čebuli, zelju, pomarančah, jabolkih itd.

je limonin sok s črno kavo odlično sredstvo proti želodčnim krčem.

so za organizem potrebne tudi rudninske snovi. Namoči zvečer: pest riža, pest ovsenih kosmičev, pest ječmena in zjutraj stisni skoz cedilo ter kuhaj v tej vodi zelenjavo.

če je paradižnikova omaka prekislila, dodaj dve žlički sladkorja na kilogram paradižnika.

da postane rabljeno olje zaradi ostankov jedil, žarko. Zato stekleni kozarec, v katerem ga hraniš, večkrat umij in olje precedi.

je riba sveža, če ima oko izbuljeno in bleščeče.

se parmezan ne posuši, če ga zaviješ v platneno krpo, namočeno v slani vodi.

se ti pri rezanju čebule ne bo treba solziti, jo potopi v toplo vodo.

zajec izgubi vonj po divjačini, če ga pustiš dve uri v belem kislu; nato ga dobro operi, pretakni s slanino in dodaj rožmarina.

Zemlja - temelj gospodarjenja

- Dro.

V zadnjih desetletjih opazujemo, kako izgublja zemlja v očeh gospodarjev na svoji vrednosti. Nekam zavidljivo se oziramo za tistimi, ki razpolagajo z denarjem, stroji in poslopji ali velikim zaslužkom, in marsikateri kmet bi takoj menjal s trgovcem, industrijalcem, uradnikom ali delavcem. Zemlje, grunta ne cenimo več tako zelo, kot so ga cenili naši predniki, katerim je bil grunt prvo in najvažnejše v gospodarstvu.

Kaj se je zgodilo v tej naši dobi, katere gospodarske spremembe so krive takemu gledanju?

Najprej nam je treba vedeti, da sloni vse gospodarjenje ljudi vseh časov in vseh dežel na treh temeljih: na zemlji, kapitalu in delu. Zemlje je treba, da daje živež, surovine, prostora. Kapitala je treba za orodje, stroje, poslopja, opravo in opremo. K obema sta potrebni še človekova pamet in njegova delovna roka. Zemlja, kapital in delo so torej podlaga gospodarjenja.

To je tako zvana gospodarska teorija, ki jo razume vsak naš gospodar. Praksa o tej gospodarski podlagi pa je druga: Bili so časi, ko je bila v gospodarstvu — pred očmi imamo predvsem naše evropske prilike — v ospredju zemlja in sta kapital in delo igrala podrejeno vlogo. Trenutno še doživljamo dobo, ko slavi zmago slavje kapital in ko se zdijo njegovi lastniki zavidanja vredni. Napoveduje pa se že tisočletje dela, ko bo večina ljudi živela samo še od svoje umne glave in spretno roke in bo najmanj vsak drugi — kot pravimo — delojemalec, bodisi delavec, uradnik, nastavljenec ali rokodelc. Zemljiški posestniki in najemniki ter podjetniki kot imetniki kapitala so v vrsti gospodarjev že danes v manjšini.

Kako je bilo to v srednjem veku? V srednjem veku je zemlja glavni vir življenja ljudi in njihova prva delavnica. Glavni gospodarski stan je zemljiška gospoda, ki je lastnica ogromnih predelov zemlje. To so cesarji, kralji, knezi, grofi, pozneje tudi meščani, kmetje-svobodnjaki in cerkvene ustanove. Večina navadnega ljudstva je v službi te gosposke in je prvotno od nje v veliki meri odvisna tako osebno kot gospodarsko. Zanj obdeluje zemljo na sila preprost način in pridelki zemlje živijo pretežno večino vsega ljudstva. Ker pa se zemljiški donos ne da poljudno zviševati, je življenjska raven tedanjih ljudi nizka. Preprosto se hranijo in oblačijo, preprosto stanujejo. Berači so v tem veku poseben stan, število prebivalstva razmeroma počasi narašča. V naglem razcvetu je rokodelstvo, zemski sadeži in zakladi v zemlji so bogastvo narodov. V srednjem veku je značilno to, da je njegov življenjski in gospodarski tempo lahen in počasen: nikomur se nikamor ne mudi. Ljudje si poleg dela jemljejo čas še za drug posel in druge interese. Dejstvo, da je tedaj dobra tretjina dni v letu praznikov in polpraznikov, to nazorno dokazuje.

Tako moremo razumeti napore ljudstev v novem veku, da si pribore grunt, na katerem delajo z rokami in živino, kot svojo lastnino. V novem veku se oblike tlačanstva vedno bolj omiljujejo in minulo stoletje prinese kmetom v srednji Evropi neodvisnost, svobodo in zemljo kot lastnino. Naše stoletje je v Rusiji v znamenju razlastitve plemstva, v južni Evropi pa agrarno-socialnih reform veleposestev.

Pogledi podeželskega, prej pretežno kmetijskega ljudstva pa so dandanes uprti v mesto, kjer se da več zaslužiti, laže delati in bolje živeti. Ugled zemlje in njenega rodu pada, ljudje bežijo z gruntov. Z vedno številnejšimi stroji in z mehanizacijo kmetijstva prehaja tudi ta gospodarska panoga v območje kapitala in to v prav revolucionarni obliki. V kmetijskem gospodarstvu je zato čutili neko brezorientiranost ali celo zbeganost, čemur se zaradi nasilnega razvoja nikakor ni čuditi. Naravnost usodno pa je, če pri tem gine veselje do kmetovanja in ljubezen do grude. Tod se vedno bolj odpirajo sodobne velike in boleče rane podeželja.

Tudi na kmetih je zato danes treba velikih mož-gospodarjev, ki jih vitez dneva ne bo spravil iz ravnotežja. Zemlja ostane slej ko prej važen in nenadomestljiv činitelj gospodarjenja. Kmetijstvo bo vedno tisti gospodarski stan, ki dobavlja ljudstvu vsakdanji kruh in živež; zemske surovine in zakladi pa bodo tudi v bodoče predpogoj industrije in rokodelstva.

Današnja mladina je mehkužna

Predsednik Združenih držav John F. Kennedy je kljub prezaposlenosti z raznimi političnimi, gospodarskimi in socialnimi problemi pred nastopom na najvišjem mestu v Beli hiši, tudi športu posvetil nekaj svojega časa. V znanem ameriškem tedniku »Sport Illustrated« je javno grajal naraščajočo mehkužnost Amerikancev. Zlasti pri mladini se opaža fizična šibkost, četudi je bilo v zadnjih petih letih vloženo mnogo truda v telesno vzgojo.

Neuspeh nekaterih ameriških športnikov na zadnji olimpiadi v Rimu kakor tudi zmaga Rusov nič ne vplivata na tako gledanje današnje pomehkužene mladine. In tudi lepi uspehi ameriških telovadcev in telovadkinj na olimpijskih igrah tega stanja ne morejo izboljšati. Prav veseli smo priznanj v evropskih strokovnih listih, zlasti kar se tiče ameriških telovadkinj, ki so nastopale s smehom na ustih in z gibli, ki so navduševali gledalce zaradi svoje izredne naravnosti. Kaj nam pomaga, ko je pa njihovo število tako majhno; ogromno pa je takih — na milijone — ki jim je šport tuj. Nekaj stotisočev imamo še takih športnikov, ki se kot gledalci na tribunah »udejstvujejo« v športu in to je vse. Kje so pa ostale ljudske množice, ki so prav tako potrebne gibanja, sonca, zraka in vode? Nič se ne smemo čuditi, če je znatni del današnje mladine telesno slaboten in posledica te telesne šibkosti so razne bolezni. In vse to izvira iz tega, ker nima volje, ali bolje rečeno, je preveč lena, da bi se udejstvovala v športu ali telovadbi. Konec koncev pa sledi mehkužnost.

V veliki zmoti bi bili, ako bi mislili, da je tako stanje glede telesnih vaj samo v Ameriki. Prav ista slika je tu v Evropi in v marsikateri deželi še slabša. Naj nas nikar ne motijo uspehi nekaj stotin vrhunskih športnikov in nekaj desetnih evropskih in svetovnih rekorderjev. Saj smo veseli uspeha in moramo priznati, da so rekordi mnogo pripomogli k razširjenju športa in da delajo morda najboljšo propagando za razvoj telesnih vaj; toda mi hočemo nekaj drugega. Naloga športa, odnosno športnih organizacij mora biti: spraviti vso mladino v svoje vrste in s primernimi športi krepiti njeno zdravje in njeno moč. Če ne bomo delali na široko, bomo športne prireditve spravili na stopnjo cirkusa, kajti zanimanje športne javnosti se suče samo okrog rekordov in senzacij.

Zelo smo bili veseli uspehov slovenskega telovadca, 21-letnega študenta iz Ljubljane, M. Cerarja. V Rimu so strokovnjaki izjavili, da je Cerar najelegantnejši telovadec na svetu. Pravijo, da najbrž samo zaradi tega ni prišel še bolj v ospredje, ker še ni bil dovolj slaven. Glede Cerarja poudarjajo strokovnjaki, da je umetnik v naravnem gibanju, ker predstavljajo njegove vaje ritmičen in živahen potek. Zakaj omenjam tu Cerarja? Zato, ker je iz dežele, kjer je bila svoj čas telovadba zelo razširjena in tudi na zelo visoki stopnji. V Sloveniji ni bilo v dobi med prvo in drugo svetovno vojno fare, kjer ne bi bilo vsaj eno telovadno društvo, večinoma smo imeli po dve (Orel, Sokol), v mestih (n. pr. Ljubljana) pa tudi po več. In tudi športna društva, odnosno klubi so bili po vseh večjih krajih. In tudi državne telovadne reprezentance so sestavljali skoro izključno Slovenci. Na zadnji olimpiadi v Rimu je bil pa samo en Slovenec: Cerar.

Zdi se torej, da se je mehkužnost vtihotapila med mladino vsega sveta. Naloga državnikov, staršev, šol in vzgojiteljev bi bila, da takoj in resno pristopijo k delu za odpravo tega zla, ki nam bo delal velike nepravilne v bodočnosti, če ga ne začnemo pravočasno in temeljito zdraviti.

Na to morajo misliti tudi vsa naša prosvetna društva v mestu in po vaseh: treba je najti telovadnice in športna igrišča za našo mladino. Poskušajmo pritegniti mladino k športnemu udejstvovanju!

NEKAJ PRAKTIČNIH NASVETOV

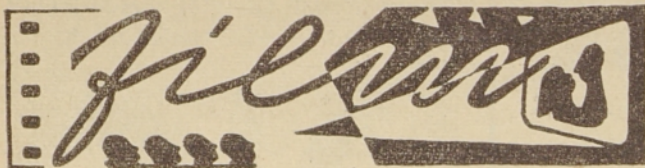
- Spi na trdi postelji, blazina naj bo nizka.
- Imej odprto ali vsaj priprto okno vse leto.
- Telovadba je koristna v vsaki starostni dobi.
- Lase raje ščetkaj kot češi.
- Ne daj parfuma na lase ali na krzno.
- Zobe umivaj trikrat dnevno in sicer ne v vodoravno smer, temveč navpično.
- Ne dotikaj se zob s kovinskimi predmeti.
- Bikarbonat napravi zobe bolj bele; zmečca kožo, če ga dodaš vodi.
- Ne lezi z našminkanim obrazom.
- Nohtov ne reži, temveč opili. Ne pokrij vsega nohta z lakom, temveč pusti lunico, da morejo nohti dihati.
- Kamilice odvzamejo oteklino očem.
- Česenj čisti kri in povzroči, da izginejo mozolji.
- Skrob omehča kožo in jo napravi bolj belo.
- Jabolko, kuhano v mleku, je dobra lepota maska, ker očvrsti obrazne mišice.
- Kuhan krompir, zmečkan v mleku, napravi roke bele.
- Kruhove drobtinice obelijo zobe, če jih rabiš kakor zobno kremo.
- Otrobi so dobro sredstvo za mastno kožo.
- Kis napravi lase mehke kot svila.
- Limona obledi pege, očisti kožo.
- Jajčni beljak zgladi kožo in stisne kožne luknjice.
- Jajčni rumeniak hrani kožo.
- Če začneš kosilo z zelenjavo ali surovim sadjem boš shujšala.
- Če se nočeš zrediti, ne pij med kosilom.
- Če hočeš dobro počivati, naj ima glava nizko, noge visoko lego.
- Če hočeš imeti lepo kožo, pij na tešče sadne sokove.

A. Černigoj: »Ribiči« (lesorez)

Slikar razstavlja v Trstu v baru Moncenisio

Miranda Zafred

Kako je danes v Hollywoodu

Amerikanci sami se ne zavedajo, kako zelo je evolucija in revolucija spremenila filmsko Meko. Hollywooda, ki je tri generacije narekoval navede in sploh način filmskega pojmovanja, danes ni več. Tovarna mitov, ki so gojili sanje mladoletnikov, ne obstaja več. Nitj pred nevednimi turisti ni več mogoče skrivati propada, ki ga doživlja Hollywood, to mestotovarna, ki je v letu 1937 izdelala kar 413 filmov in je do nedavnega proizvajala en film na dan. Kaj pa danes? V Hollywoodu vlada ponekod puščobno ozračje; človeku se dozdeva kot da prisostvuje počasni, a neizogibni smrti mogočnega velikana, ki ne more več od nikoder črpati nadaljnjih moči za obstoj.

Niti najprepričljivejši filmski agenti si ne upajo več trditi, da je Hollywood glavno mesto kinematografije, da je tu še vse rožnato kot je bilo pred leti.

Kljub temu Hollywood danes ne doživlja kake hude krize, nasprotno: optimizem v tem oziru je večji kot je bil do pred nedavnim. Res je, da izvira ta optimizem iz neuresničljivih sanj; vendar ima svoj izvor tudi v stanju, kakršno vlada danes. Toda dejstvo je, da je današnji Hollywood dokaj različen od tistega pred drugo svetovno vojno in pred pojavom televizije in je nesmiselno primerjati ta Hollywood z nekdanjim. Mesto velikih »studios« in »carov«, ki so jih ustanovili in so jih vodili z absolutno mogočnostjo tiranov, živi le še samo v spominu nekaterih. Hollywood sam je pozabil na dobo titanov in je vstopil v moderno industrijsko organizacijo. Igralci in režiserji so postali v zadnjih časih tudi producenti svojih filmov in zato lahko zbirajo snov, scenarij in vloge po svojem lastnem okusu. Pred vojno jih je bilo le 25 med igralci in režiserji, ki so imeli svojo produkcijsko družbo. Danes jih je 600! In nikakor se ne zdi, da se bo to število ustavilo tu!

Mnogi hollywoodski filmski igralci, ki so si pridobili velik sloves, zaslužijo danes bajne vsote. Pomislimo samo, da bo Elizabeth Taylor zaslužila za film »Kleopatra« 1 milijon dolarjev! In William Holden, ki ima pogodbo za 10% pri dohodku filma, je za »Most na reki Kwai« dobil kar 3 milijone dolarjev! In ta dva primera nista edina. Poleg njiju je še veliko igralcev, ki jim film prinese ogromne zaslužke. Seveda ni potem čudno, če postanejo ti igralci skupaj s svojimi tajniki, odvetniki, agenti veliki poslovni ljudje prej podobni kakim trgovcem kot pa umetnikom.

Toda da lahko dobimo še večji pojem o vseh težavah in ovirah, ki spremljajo izdelavo in uresničitev filma, mo ram o omeniti še posebno skupino ljudi, ki odražajo današnji Hollywood še bolj kot zvezdniki, bankirji, odvetniki in razni agenti: to so takozvani »talent scouts« — odkrivatelji talentov. V Hollywoodu ne bo nihče dobil zaposlitve, če se

ne bo vpisal v eno izmed tovrstnih agencij. Teh agencij je kakih 200, toda zares važnih in vplivnih je zelo malo. Sestdeset odstotkov vse hollywoodske proizvodnje je v rokah agencij William Morris in MCA (Music Corporation of America). Tema dvema agencijama ne pripadajo samo začetniki, temveč vsi največji igralci, režiserji, scenaristi, producenti.

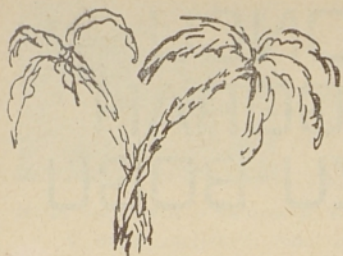
Ker imata ti dve agenciji največjo oblast in to ne samo na filmskem polju, temveč v celotni industriji predstav: pri filmu, pri nočnih lokalih, pri glasbi, pri gledališču, noče nobeden ostati odrezan od te mogočne sile. To velja zlasti za družbo MCA, ki so ji dali vzdevek »The Octopus« — polip. Toda razen nekaterih vodnikov te družbe ne ve nihče nič točnega o njenem delovanju. Cel o tem molči, kateri igralec ali igralka spada k njej. A znano je, da je vsa hollywoodska »arisaokracija« vpisana v to mogočno in vplivno družbo. Od nje so odvisne vse produkcijske hiše. Ona ima glavno besedo povsod: svoje člane varuje in ščiti, druge neusmiljeno tlači in ponižuje.

Ze samo ime »Music Corporation of America« razodeva, da ne izvaja ta ustanova svoje oblasti samo na filmskem polju. Družbo je ustanovil pred 40 leti v Chicagu Jules Stein, ki je še danes njen glavni vodja. V začetku je MCA imela v svoji oblasti 40 orkestrov. Polagoma je začela širiti svoje kremplje tudi v druge panoge in tako je postala največja agencija na svetu. V kratkem času je število orkestrov naraslo na 400 in tako je MCA postala velika in vplivna sila, mimo katere ni nihče mogel. Začela je kupovati posamezne filmske agencije skupaj z njihovimi pogodbami, dokler ni končno zagospodovala nad vsem Hollywoodom. Njeni člani, katerih je danes ogromno število, predstavljajo hollywoodsko aristokracijo: slavna imena kot so Gregory Peck, Kirk Douglas, Ingrid Bergman, Billy Wilder, William Wyler, Tennessee Williams, Irwin Shaw so vsa last tega mogočnega in nepremagljivega velikana. Tudi pri televiziji, tem nevarnem tekmeču kinematografije, ima MCA svoj ekonomski delež; dovolj je, če povemo, da je 45% vseh televizijskih programov v Združenih državah v njenih rokah.

V Hollywoodu je postala danes televizija nevarna, a nadvse potrebna zaveznica kinematografije. Mnogo televizijskih programov snemajo namreč v Hollywoodu in tako imajo produkcijske hiše svoj zaslužek. Stotine igralcev, ki bi bili že zdavnaj zgubili svoje delo, še danes nastopajo in to prav v povprečnih filmih, ki so namenjeni za televizijo. Hollywood se mora torej v veliki meri zahvaliti televiziji za svoj obstoj. To slavno predmestje Los Angelesa je istočasno banka in tovarna filmske industrije. Hollywood ni danes več umetniški center, temveč le industrijsko združenje. Zato ni le naključje, da so mnogi zvezdniki postali »corporation«, to se pravi, da so ustanovili svoje lastne produkcijske družbe. Mnogo je danes v Ameriki takih družb, ki se ukvarjajo istočasno s petrolejem, s televizijo in s filmom.

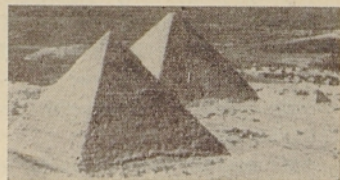
Ni torej nobene nevarnosti, da bi Hollywood doživel kak finančni zlom. Njegovi resni problemi niso tehnične narave: največje omejitve ameriške kinematografije obstajajo v nesposobnosti prikazovanja resničnih človeških značajev in situacij, namesto vedno istih, standardnih tipov. Ameriški filmi so tehnično preveč popolni, dramsko preveč popolno izdelani, da bi lahko izražali resnično občutje in doživetje. Tehnični napredek, ki se iz leta v leto stopnjuje, je to stanje le še poslabšal. Zato ni čudno, če prihajajo na filmska platna vsako leto popolnejši ameriški filmi, ki jim ni mogoče s tehnične strani ničesar oporekati, a nimajo razen tega v sebi ničesar, kar bi jim zagotovilo trajno mesto v zgodovini kinematografije.

EKHNATON

JOŽE PIRJEVEC

Zgodovinska povest iz starega Egipta (6. nadalj.)

Poslanec, ki je prišel iz Sirije in čigar prihod so tako težko pričakovali, da si predstojnik Svete hiše, Amenhotep, niti za trenutek ni pomišljal motiti faraona, je razvil pismo Rib-Adija, kneza iz Biblosa in stopil z njim k oknu, da bi laže razložil pisavo. Njegove debele, z dragocenimi prstani okrašene roke, so se rahlo tresle, kot da je to zanje prevelik napor. Med dvorjani, ki so se po lasišču popolnoma obrili, tako da so bile njih glave podobne zarumenelim slonokoščnim kroglam, s katerimi so se otroci igrali, je bilo kaj čudno videti njega samega, z dolgimi črnimi lasmi spletenimi v kite in z rumeno kapuco na glavi prav tako, kot je bilo v navadi pri hetitskih plemičih. Nosil je še čudne rjave hlače, ki so še podčrtale debelost njegovih nog in širino njegovega trebuha. Ta je bil zares tako težak in neokreten, da se je bilo kar čuditi, kako je vendar mogel njegov lastnik v kratkih petindvajsetih dneh prispeti iz hetitskega kraljestva v Mali Aziji, do nove prestolnice, ki je ležala daleč na jugu. Toda Senusret, tako je bilo poslancu ime, se je dobro zavedal pomembnosti novic, ki jih ima sporočiti na dvoru in zato ni prizanašal ne sebi ne spremstvu. Samo mimogrede se je ustavil pri podložnih knezih onkraj meje. Slišal je njih tožbe in jih sedaj skupaj z dogodki, ki so jih videle njegove lastne oči, prinašal pred faraona. Pravzaprav je čutil nekakšno zadoščenje, čisto sam pri sebi, na dnu srca, kajti že dolgo je vladarja opozarjal na nevarnosti, ki groze s strani Hetitov in njihovih nomadskih zaveznikov Kabirov. Pa vendar ni niti na eno svojih pisem dobil odgovora, kot da jih na dvoru še preberejo ne, ampak puste ležati nerazvite v Hiši pisem, kot nepomembno blebetanje bojazljivega starca.

Da, zato je s pravim užitek prisluškoval besedam Rib-Adija, ki so prihajale iz njegovih lastnih ust: »Kralj ve, da mu je bila Biblos, njegova zvesta služabnica, vedno pokorna. Toda sedaj kralj dopušča, da mu beži iz rok njegovo zvesto mesto. Vse mejne postojanke, posejane po gorah in ob reki, so padle v roke Kabirov. Moja polja so neposejana, kajti nikogar ni, da bi jih obdeloval.«

Njegov glas je bil čudno visok in piskajoč, kot da prihaja od daleč, iz globin ogromnega trebuha in nič ni pomagalo, da je skušal dati besedam primeren ton, vse skupaj je bilo slišati, kot čivkanje bolnega piščanca, ki se je izgubil izpod kokljinih peruti. Marsikdo med dvorjani ni mogel skriti porogljivega nasmeška, kljub resnosti položaja. Senusret sam pa se ni dal od tega niti najmanj motiti, čeprav je vse natančno opazil. Le zdaj pa zdaj je dvignil oči od pisarnja in pomenljivo pogledal Ekhnatona, ki je sedel na marmornastem prestolu, z glavo lahno nagnjeno nazaj in oči vidno opazoval vence lotosovih cvetov, ki so obkrožali zgornji del stebrov. Senusreta je vedno bolj jezilo, da se faraon tako malo zanima za njegove besede in je zato še bolj povzdignil svoj piskajoči glas, da bi pritegnil njegovo pozornost: »Pošlji mi egipčanskih vojakov, pošlji mi čimprej pomoči. Če mi kralj ukaže: brani se in brani mesto, ki ti ga je kralj izročil — kako bom mogel braniti mesto?«

Toda bilo je videti, da Ekhnatona njegov glas naravnost uspava, kajti sedaj je zaprl oči in tako obsedel v negibni drži kot da je sam in ga ne obkrožajo velikaši kraljestva, vezirja obeh dežel in vsi ostali, ki k njemu lahko povzdignejo svoj glas.

»V prejšnjih časih sem imel na razpolago kraljevo posadko in kralj sam mi je preskrbel žita iz Jarimuta zanjo. Sedaj pa nima ne volov ne hrane in moji podložniki hite v deželo, kjer je še žita, ki naj jih vzdrži pri življenju,« je bral poslanec naprej z od razburjenja in razočaranja tresočim se glasom, toda Ekhnaton ga ni slišal več.

Videl je samega sebe pred davnimi leti še kot prav majhnega otroka v šotoru svojega očeta Amenhotepa III., kako se naskrivaj plazil z ležišča proti vходу. Bal se je, da bi ga ne opazil Thut-Mes, njegov učitelj in varuh, ki je zadremal, truden in razburjen od dogodkov pravkar minulega dne. Tudi sam ni mogel pozabiti krikov in žvenketa orožja. Če je le za trenutek zaprl oči, je čisto jasno videl pred seboj bleščeče sulice, ki so se križale v temi kot bliski v viharni noči. Ves dan je stal na griču in opazoval bitko, v katero ga je popeljal oče, da se že v zgodnji mladosti privadi vojnim pohodom in orožju. Videl je faraona, bleščečega v zlati bojni opravi, kako je stopil na voz in dal z roko znamenje vzniku, da je ta nategnil vajeti in so se konji spustili v dir navzdol po griču. Izpod s srebrom podkovanih kopit, so dvignili oblake prahu, tako da se je zdelo, da je sam bog vojne Set prišel z neba in kliče na udar. Slišal je zmagoslavni krik, ki se je dvignil iz grl vojakov, ko so se zapodili za vladarjem navzdol, proti sovražniku, vsi kot en mož, tako da je ostal na vrhu hriba nenadoma sam z majhno četo spremljevalcev. Takrat ga je prijelo, da bi tudi sam sledil očetu in vpil na ves glas bojne klice in s trdno roko se je oklenil stola, da bi ne skočil za njim. Glasovi so se počasi oddaljili in dno doline, tam kjer sta se sovražni vojski srečali, je pokrnil en sam velik oblak. Iz njega so se le zdaj pa zdaj pokazale sulice in pomolile glave bojevnikov in konj, ki so se vzpeli v smrtnem naporu na zadnje noge. Do njega je prihajalo samo nekakšno čudno mrmrnanje, toda vse je bilo tako neresnično in oddaljeno, da se mu je zdelo kot sen, ko se v spanju porajajo pred očmi fantastične podobe, katerim človek ne ve imena.

Bila je že noč, ko so se vojaki vrnili iz oblaka, ki se je raztezal po dolini, pijani krvi in zmage. Oče ga je ves ponosen objel, ter mu prinesel v dar z dragocenimi kamni posejano sabljo sovražnikovega poveljnika. Potem so ga pustili spet samega, kajti šli so praznovat zmago okrog ognjev, ki so jih prižgali vsepovsod po planjavi, da je bila videti kot ogromno ogledalo, v katerem se zrcalijo zvezde v novi, mogočnejši luči. Samo stari Thut-Mes je ostal z njim in še ta je kmalu zadremal na svojem stolu; bil je videti kot vreča, ki se je sesedla. On pa ni mogel zaspati. Thut-Mes, ki je bil izučen v Amonovi hiši za zdravnika, mu je sicer prinesel ča-

(Nadaljevanje na str. 116)

Pen klub IN SLOVENC

PEN - klub je mednarodna organizacija kulturnih delavcev (pesnikov, dramatikov, esejistov, založnikov, pisateljev), v kateri so zastopani kulturni narodi po svojih predstavnikih. To je tisti mednarodni forum, v katerem tudi majhen narod seznanja svet s svojo kulturo in navezuje stike in znanja z drugimi narodi.

V to mednarodno organizacijo je bilo od pred vojne do danes včlanjeno tudi Društvo slovenskih pisateljev. Na nešteto kongresih Pen kluba pred vojno so sodelovali slovenski pesniki in pisatelji, nešteto-krat so v tej mednarodni družbi seznanjali naši zastopniki druge narode o položaju slovenskih književnikov in o stanju slovenske kulture in ne nazadnje o slovenski narodni bitnosti sploh. Na kongrese so prihajale slovenske delegacije pisateljev, hrvatske in srbske. Vsaka je predstavljala svojo narodno kulturo — svoj jezik in svojo književnost.

Temu slovenskemu predstavištvu v mednarodni organizaciji je napravil konec šesti kongres Zveze pisateljev Jugoslavije, ki je bil te dni v Sarajevu. Na tem kongresu so sklenili, da bo Zveza književnikov pristopila k mednarodnemu PEN klubu kot celota, ne pa da bodo pisateljska društva posameznih jugoslovanskih narodov vsaka zase včlanjena kot je bilo to do zdaj.

Razumljivo je, da je slovenska kulturna javnost sprejela ta sklep z začudenjem, slovenski kulturni delavci v zamejstvu pa z ogorčenjem. Ne moremo razumeti, kako so mogli slovenski pisatelji na tem kongresu molče pristati na to novo zapostavljanje Slovencev. Saj dobro poznamo prakso: v mednarodni organizaciji ne bo nihče predstavljal slovenske književnosti, ampak vedno le srbsko ali kvečjemu še poleg srbske nekaj hrvatske. Slovenski pisatelji so se na kongresu odrekli veliki stvari.

V PEN klubu niso zastopane države, ampak narodi, narodne književnosti. Tako ima od vsega začetka tudi Belgija dve zastopstvi, enako Švedska in druge države, kjer je več jezikov. Le v Jugoslaviji so se temu zastopstvu odrekli. Nikdar v preteklosti se to ni zgodilo. Celo nekdanje »diktature«, ko so tudi govorili le o »jugoslovanskem« narodu (hvala Bogu, da je tisto obdobje trajalo tedaj le nekaj let) se niso nikdar tako spozabile, da bi prepovedale slovenskemu pisatelju, da bi pred mednarodnim forumom predstavljal slovensko kulturo.

Prepričani smo, da bodo tisti slovenski pisatelji, ki niso bili na kongresu, zahtevali preklic sramotnega sklepa in da bodo še nadalje Slovenci predstavljali slovensko književnost pred mednarodnim PEN-klubom.

Sestega kongresa v Sarajevu sta se od slovenskih tržaških pisateljev udeležila dr. Andrej Budal in Boris Pahor.

V SONCU NA GORAH BLIZU BOGU

Tudi letošnje poletje je odšla mladina iz Trsta v počitniške kolonije: eni na morje, drugi v gorate planinske kraje. To so bili nepozabni dnevi sonca, vriskov in smeha. Zarjavelih obrazov in dobre volje so se vrnil domov in napolnili znova hiše in razgibali družine.

SKAVTI IN SKAVTINJE so imeli svoje taborjenje. Več taborov, v različnih krajih, eden je bil lepši od drugega — so pravili.

LETOVALA pa je tudi mladina, ki je že odrasla kolonijam in, ki ni za skavtsko taborjenje. Že več let organiziramo predvsem za KULTURNI KLUB letovanje v Kanalski dolini. Tako tudi letos. Sredi brezskrbnega letovanja je bilo nepozabno srečanje tržaške, goriške in koroške mladine. Prav v dneh sredi avgusta.

RAZGOVORI

PRVI RAZGOVOR je bil posvečen medsebojnemu spoznavanju. Erik Prunč je predstavil Koroško, Andrej Bratuž Goriško, prof. Jože Peterlin pa Tržaško.

DRUGI RAZGOVOR je bil posvečen vprašanju: Naše krvne in srčne vezi s Slovenijo. Predaval je prof. Jože Peterlin.

TRETI RAZGOVOR je obravnaval vprašanje poslanstva in nalog mladine vseh teh treh pokrajin. Govoril je č. g. dr. Janežič.

ČETRTI RAZGOVOR je imel namen osvetliti stalne stike in povezavo zamejske mladine. O tem vprašanju je razpravljal Drago Štoka.

Vsem predavanjem je sledila živahna diskusija. Med vsem srečanjem je vladalo prijetno družabno razpoloženje, posebej so bili večeri posvečeni družabnosti. En dan smo določili za skupno romanje na Sv. Višarje, kjer je imel za nas mašo in pridigo dr. Stanko Janežič, v kateri je nanizal duhovne vrelce, iz katerih mora zajemati slovenska mladina svojo rast, če hoče, da bo njeno delo uspešno.

Nekaj zaključkov iz razgovorov:

NAŠA OSEBNA RAST

Najprej moramo skrbeti za našo osebno poglabitev; vsak zase mora postati osebnost.

Vedno bolj se moramo poglobljati v duhovno vsebino svojega naroda, da ga bomo čim bolj ljubili. Spoznavati moramo vso našo domovino, vso kulturno globino svojega naroda, ki je dediščina stoletij.

Čisti vir našega dela naj bi bilo globoko zasidranje v Bogu in zdravem krščanstvu.

Skrbeti moramo za široka obzorja; vsakdo naj se pogloblja in izpopolnjuje v svojem poklicu; potrebujemo strokovnjakov. Če bomo strokovnjaki na področjih, ki smo si jih izbrali, ne bo bojazni za kruh in bomo lahko narodu mnogo koristili.

Z domače univerze prodirajmo v tujino in prinašajmo domov izkušnje in spoznanja in čim več širine.

Ne smemo biti starokopitni, ampak gibčnega duha. Z mladostnim ognjem iščimo vedno novih poti za svojo osebno poglabitev.

Ne puščajmo ob strani skrbi za lepo vedenje.

MI IN ORGANIZACIJA

Svojo organizacijo moramo čim bolj izpeljati in jo utrditi. Naši krožki morajo imeti stalne sestanke. Le če bomo dobro organizirani, bomo imeli uspehe.

Ker so problemi srednješolcev, visokošolcev, delavske in kmečke mladine tako različni, je treba ustanoviti organizacije za vsako teh skupin.

V organizacijskem delu moramo biti med seboj prijateljsko povezani. Ne smemo biti nezaupljivi in ljubosumni pri udeleževanju. Veliko važnost posvečajmo družabnemu življenju: izletom, prijateljskim srečanjem, družabnim prireditvam itd.

Vse preveč so danes izobraženci ločeni od delavske mladine in od vasi. Premostiti moramo to razdaljo. Pomagati moramo pri organizaciji tudi te mladine in najti z njo skupno delo in čim več družabnih stikov.

Čutimo, da je mladina preveč oddaljena od političnega dela. Delno zato, ker manjka srednje generacije, da bi mladino pritegnila, delno zato, ker naši današnji politiki ne kažejo želje, da bi mladino pritegnili. Nujno je treba ustvariti študijske krožke za tiste, ki se zanimajo za politična vprašanja.

Želimo, da bi Mohorjeva družba v Celovcu in v Gorici postala čim močnejša in bi radi, da bi njeno literarno in kulturno poslanstvo, ki ga je vedno opravljala, tudi v današnji dobi čim bolj izpolnila. Zato želimo, da bi odbora k delu pritegnila tudi mladino.

Naše delo bo uspešno in naša organizacija bo rasla, če bomo enotni; zato bo naša organizacija svetovnonazorno enotna in ne mešana. Nastopala bo samostojno. Če pa je v kakih posameznih primerih za narod koristen skupni nastop z ostalimi, svetovno nazorno različnimi organizacijami, bomo skupno nastopili. A ne kot posamezni člani, ampak kot predstavniki svoje organizacije, potem ko smo primer dobro pretehtali.

Mladina treh zamejnih pokrajin bo izdala vsako pomlad skupni »Almanah«, ki naj bo izraz vsega tega, kar naš narod in mladino posebno v tem trenutku zanima, teži in tolaži.

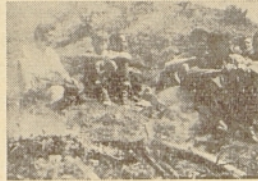
Ta mladina bo imela vsako leto »Mladinski tabor«. Pred ali po taboru bodo vsako leto nekaj dni trajajoči »Kulturni tečaji«.

To je le nekaj zaključkov, konkretnih in praktičnih. Ni pa mogoče popisati tistih medsebojnih vezi, tistega zdravega smeha, lepote in sprehodov, ki smo jih vsi doživeli. Mnogo fotografij bo spominjalo na tiste dni. Eni so prihajali, drugi odhajali. Nazadnje nam je bilo žal, da je vse že minilo.

Lepi so bili izleti na planino, v Tinji log, v Ovčje vas, na Sv. Višarje. Na Sv. Višarje! To ni bil več izlet, to je bilo romanje. Po stari navadi naših dedov so si nekateri sezuli čevlje, jih obesili preko ramen in šli bos na goro. Zgodaj zjutraj. Bila je še rosa. Velika večina je združila romanje s spovedjo in obhajilom. Bilo je resnično lepo. Ko smo po sv. maši nekoliko od cerkve na trati zakurili ogenj, da bi posušili vse tiste, ki so bili od rose mokri, je posijalo sonce z neverjetno močjo. Tu je bil naš tretji razgovor. Ostali smo na soncu in se pogovarjali.

Potem so nekateri krenili na Lovce, drugi malo na daljše poti, a zvečer smo bili že spet vsi v nižini.

Letošnje letovanje je preraslo po pomenu in po lepoti vsa dosedanja. Prepričani smo, da bodo razgovori in sklepi, ki so bili sad podrobnega študija, rodili lepe uspehe.

Slike: Pod Sv. Višarjami; dr. Stanko Janežič predava; prva skupina že čaka; na soncu, a vseeno zbrani; prof. Jože Peterlin predava; koroška skupina v ospredju, govori Erik Prunč; g. Pustivšek kaže ravno pot; nasmejene Goričanke

Slovenski oder pripravlja

Tudi to sezono bo Slovenski oder kot nepoklicna igralska skupina skušal pripraviti več predstav v mestu, kakor tudi v okolici. Gostovanje v Celovcu je zapustilo v vseh zelo lepe spomine, koroški Slovenci pa nas tudi letos vabijo na obisk. Slovenski oder je povabljen tudi v novi prosvetni dom v Gorici, ki bo verjetno blagoslovljen že me seca novembra. Razen tega so farne dvorane v mestu in v tržaški okolici: v Rojnu, Barkovljah, na Opčinah, v Bazoviči, Dolini, Borštu... Slovenski oder želi gostovati po vseh prosvetnih domovih in igrati našim ljudem.

Izven Trsta bi igrali Jalnov DOM, posebno v tistih vaseh, iz katerih je bilo malo udeležencev na Repentabru.

V Trstu še ni bilo predstave veseloigre NEOPRAVICENA URA, ki je bila prvič uprizorjena v Celovcu.

Za veselo predpustno razpoloženje bo poskrbela Pertot-Golijeva KULTURNA PRIRE-DITEV V BLATNEM KALU.

Vesela je tudi DOGODIVSCINA NA POTOVANJU italijanskega pisatelja Roberta Bracca.

V narečnem koloritu bi radi pripravili Gondonijeve STIRI GROBIJANE.

Že dalj časa nas mika globoka Croninova drama IN JUPITER SE SMEJE.

In še ljubka češka tridejanka OKENCE.

Upamo, da bomo program izvedli. Seveda je poklicno delo akademikov in dijakov prvo. Šele kar bo preostalo časa, ga bodo posvetili igranju. Več naših igralcev ima tudi obveznosti pri Radijskem odru. Tudi to je že poklicno delo in smo mu dolžni posvetiti prvo in glavno skrb. Čutimo pa dolžnost, da svoj preostali čas posvetimo neplačanemu delu, prosvetnemu delu v naših dvorinah.

ALEKSEJ

Večna luč

V tišini
večernega somraka
rdeča lučka
pred Tabo trepeta.

Tudi jaz brlim
pred Tvojim veličastvom
v vpitju opoldanske vročine
modernega sveta.

Ko temna noč vzide
naj bom živ svetilnik
svojim bratom
v svetle kraje
večne domovine.

ja iz rastlin, ki jih je sam natrgal, in o katerih je vedel, da prinašajo spanec, toda kljub temu je mali ostal buden kot še nikoli ob tej uri. Bil je ves napet od dogodkov minulega dne, kot brnčea struna in je radovedno prisluškoval vsakemu zvoku, ki je prodrl skozi v vetru plahutajoče stene šotora. Od tam, kjer so se vojaki gostili, so pluli kot hudournik veseli glasovi in smeh popevke in klici, toda z druge strani, iz doline ni prihajal noben glas, kot da je tam vse ledeno in hladno. Zato ga je mikalo tja v globino, kjer se je ves dan raztezal zlati oblak prahu, da odkrije, kaj se je vendar tam zgodilo, da je tisto čudno mrmranje kar na lepem utihnilo in se razblinilo v gluho temo.

Prav na tiho je vstal z ležišča, pokritega z leopardovo kožo in dolgo negiben opazoval Thut-Mesa, ki je enakomerno sopel na svojem stolu kot lutka iz cunj, privezana na nitko, ki jo nekdo naprej in naprej nateguje in spušča. Potem je naredil prvi korak in nato še enega, ter se pri vsakem ozrl po vzgojitelju, ker se je bal, da se bo ta pri najmanjšem šumu prebudil. Še ko je stopil iz šotora na plano, se je oziral proti vhodu, kajti zdelo se mu je, da se bo starec vsak trenutek pojavil in ga z ostro besedo priklical nazaj. Toda nič takega se ni zgodilo in tudi od tistih, ki so pirovali pri tabornih ognjih ga ni nihče opazil, čeprav je sijaj najbližnjih plamenov še osvetljeval njegov šotor. Treba mu je bilo narediti samo nekaj korakov in stopil je iz kroga svetlobe v temo, ki je prežala od vseh strani. Zdelo se mu je, da je šel skozi kristalno steno, kajti onkraj ga je sprejel hlad in turoben mir, kot da se glasovi končajo z lučjo in se odbijajo od teme ter ne morejo prodreti vanjo.

Stekel je navzdol po pobočju, po zemlji, ki so jo razoralo kolesa bojnih voz in poteptale noge korakajočih vojakov. Pot je bila strma, tako da je tekel vedno hitreje, čeprav je skušal zaustaviti korak. Opotekal se je in neprenehoma zadeval ob kamenje in korenine dreves ter krilil z rokami, da bi ne izgubil ravnotežja in padel. Ničesar ni videl pred seboj in je zato mislil, da teče že neskončno dolgo in da nima pot nikjer konca. Bilo mu je, kot da ga sam Horus vleče v svoje brezno in že je hotel zakričati, da se ni nenadoma znašel na dnu doline. Naredil je dva koraka in zadel ob neko stvar, ki se mu je prvi trenutek zdela samo debela korenina kakega drevesa. Toda takoj nato je vedel, da to ne more biti korenina in se je zato sklonil, da si natančneje ogleda čudno stvar. Napel je oči, ki so se počasi začenjale privajati temi in je zagledal človeško postavo, ki je ležala na hrbtu in si z roko pokrivala obraz. Ni slišal sopenja, pa je bil kljub temu prepričan, da človek spi in se je zato zelo prestrašil, da ga morda z dotikom svoje noge ni prebudil. Bal se je, da bo tuji mož vsak trenutek vstal in ga nahrulil, kaj vendar dela tu, ob tako pozni uri, ko bi že davno moral biti v svoji postelji. Toda oni je ostal čudno negiben in se niti premaknil ni, kot da ga vsa stvar še malo ne zanima. Otrok je še nekaj časa postal, dokler se ni popolnoma prepričal, da se ne bo zbudil in da mu z njegove strani ne preti nobena nevarnost. Preskočil je pazljivo ščit, ki je ležal na tleh in se bleščal v luninih žarkih, kot mlaka srebrne vode in takoj nato zagledal spet spečega moža. Ta se je z obema rokama oklepaj vratu svojega konja, ki je tudi zadremal pri njem, tako kakor še nikdar ni videl ležati konja. Molel je namreč vse štiri noge v zrak, kot da hoče z njimi prav lepo prositi sena, ovsa ali pa vode. Zanimalo ga je za kaj vendar konj prosi. Rad bi šel tja in povprašal njegovega lastnika, toda bal se je obenem, da bi ga zbudil in se mu je zato rajši izognil v velikem loku

ter šel naprej. Vsepopvod so ležali številni drugi možje in spali, vsi popolnoma negibni in tihi, kot da sanjajo čudovito lepo in nočejo niti zamomljati v spanju ter migniti z roko, da bi se zaradi preostre kretnje morda ne zbudili in se znašli sami v tej mrzli noči. Začelo ga je tresti in tesno mu je postajalo pri srcu, kajti slišal je samo svoje dihanje in utripanje svojega srca, ki se je spremenilo v pravi boben in ropotalo na vso moč, da se je bal, da bo vsak trenutek zbudilo celo planjavo. Pritisnil je roko na srce, da bi ga pomiril. Prav v tistem trenutku pa je zaslišal tiho ječanje. Prisluhnil je, da bi se prepričal ali se niso njegova ušesa zmotila, toda ječanje se je ponovilo in tokrat ga je slišal še jasneje, kajti srce je nenadoma nehalo biti, kot velik boben v karnaškem svetišču in je tudi samo radovedno prisluhnilo. Stopil je v smer od koder je prihajal glas in bilo mu je kot da ima v rokah nevidno nit, ki ga vodi skozi temo. Sel je med spečimi možmi in konji, med bleščecimi oklepi in sulicami ter ščiti, podobnim lužam srebrne vode, šel je do tistega, ki edini razen njega ni spal. »Najbrž ni vzel zdravilnega čaja,« je pomislil sam pri sebi; »njegov Thut-Mes ga je bil pozabil pripraviti, in tako sedaj po vsem tistem ropotu ne more zaspati.« Približal se mu je, da bi mu delal družbo in mu povedal, da ni popolnoma sam, ko je razumel besedo, ki jo je tisti med stisnjenimi ustnicami neprenehoma ponavljal: »Mut, mut... kje si...?« Mali je bil presenečen. Sklonil se je k njemu in mu šepnil, da bi drugih ne prebudil: »Torej jo poznaš tudi ti? Kako sem tega vesel. Veš, ni mogla priti z menoj, kajti oče je dejal, da je vojna samo stvar za može in da morajo žene ostati doma! Toda jaz zaradi tega sploh ne morem spati, čeprav mi Thut-Mes pripravlja svoje čaje. Saj veš, da sem navajen, da me pride vsak večer pozdravit in poljubiti, ko že ležim v svoji postelji. Šele nato lahko zaspim. Ali si tudi ti tako navajen?« Oni je še vedno ponavljal s šibkim glasom: »Mut, kje si... pridi, pridi...« Težko je dihal ter gledal s široko odprtimi očmi. Njegove zenice niso niti za trenutek mirovale, ampak neprenehoma sledile nekemu nevidnemu predmetu, ki je stalno spreminjal svoj položaj in skakljal z leve na desno, gor in dol ter se ni hotel umiriti. Mali je tudi sam skušal odkriti, kaj vendar mož vidi tako zanimivega, toda ničesar ni utegnil opaziti, pa naj je še tako napenjal oči. Sedaj se je mož premaknil, stegnil roko kot da hoče nekaj doseči in razširil prste, da bi mu ne mogle zbežati. Otrok mu je skušal pomagati in tudi sam iztegnil roko proti tistemu nevidnemu predmetu. Prav nič ni bil začuden ne prestrašen, ko se je oni oklenil s svojo dlano njegove dlani, ter jo ljubeče stisnil in si jo položil na prsi kot dragocen zaklad. »Torej si le prišla,« je ponavljal s hropečim glasom ter hitel pripovedovati, kot da mu primanjkuje časa in ima še mnogo povedati: »Klical sem te... ves večer... vse od takrat, ko je sulica predrla moje telo... a tebe ni bilo... tako dolgo ni bilo... da sem že obupa-val... Pa kljub temu si prišla... dobro poznam tvojo roko... nobene ne poznam bolje... Mut... moja...« Utihnil je in obstal ves negiben s priprtimi usti, z zenicami, ki so skoro izginile v lobanji in prepustile očesni belini več prostor med trepalnicami »Najbrž je zaspal,« je pomislil mali in skušal izviti svojo dlan iz njegove. Toda moževi prsti so se ga trdno oklepali in on se je bal, da bi ga ne zbudil ter zato ni vztrajal, ampak je sklenil počakati, da ga objame trdnejši spanec. »Končno pozna moje mamo,« je pomislil, »in je zato gotovo dober človek ter mi ne bo storil hudega. Morda me bo sam izpustil.« Toda mož očitno ni imel tega namena. Ležal je še vedno negiben, prav v takem položaju, kakor je bil, ko je nehaj govoriti in ni premaknil niti mišice na svojem telesu. Mali je sedel pri njem in se oziral v nebo ter

Zalosten in dolgočasen bi bil svet, če bi govorili vsi ljudje isti jezik. Bog bi prav tako lahko dal vsem ljudem en jezik v govorjenju, kakor je dal apostolom, da so govorili v vseh jezikih. A božja modrost tega ni storila. Sv. Duh je na binkoštni praznik posvetil vse jezike zato, da s hvaležnim srcem spoštuje vsak svojega. Da da je zanj Bogu spodobno čast in hvalo.

Med vsemi jeziki mora biti Slovencem naš materin jezik najljubši.

Kdor svoj materin jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je podobno zmedenemu pijancu, ki zlato v prah tepta in ne ve, kakšno škodo dela. Slovenski starši, ki znajo slovensko, pa svojih otrok slovenskega jezika ne nauče, so nehvaležni hišniki, saj pripravijo svojim otrokom drago domačo reč, slovenski jezik, ki so jim ga izročili njihovi predniki. Taki očetje in matere so podobni slabim gospodarjem, ki prodajajo svoje očetno gospodarstvo, kupujejo drugo hišo, a pridejo slednjič na beraško palico.

Kar je oče dobrega prejel od svojih starih, mora zapustiti svojemu sinu. Kar se je mati hvale vrednega naučila od svoje matere, bo zapustila tudi svoji hčeri.

Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih starih. Skrbno smo ga dolžni ohraniti, lepšati in svojim mlajšim zapustiti.

O ljubi, lepi in pošteni slovenski jezik! S teboj sem prvič klical svojo ljubeznivo mater in dobrega očeta. V tebi me je mati učila moliti in spoznavati Boga. Tebe hočem hvaležno spoštovati in te ohraniti kot najdražji spomin na svoje rajne starše. Za tvojo čast in lepoto hočem po pameti skrbeti, kolikor premorem. Do svoje poslednje ure hočem najrajši v slovenskem jeziku Boga hvaliti, najrajši v slovenskem jeziku učiti svoje ljube brate in sestre Slovence. Kot hvaležen sin svoje ljube matere želim, naj bi bila slovenska moja poslednja beseda, prav kakor je bila slovenska moja prva.

opazoval zvezde, da bi pozabil na prste, ki so ga tako trdno držali. Pa se mu niti za trenutek ni posrečilo, da bi nanje pozabil, kajti čutil jih je na svoji koži, vsakega posebej. Bili so mrzli in težki kot svinec, ter negibni, kot da ni nič življenja v njih. Prestrašen se je bežno ozrl po možu, ki ni zaprl ust ne oči ter zakričal na glas od groze in se skušal z vso močjo izviti iz njegovega objema. Nikdar še ni videl mrliča, a je že slišal o smrti in se je sedaj natančno zavedal, da ga stiska mrlič za roko. Ni prav vedel zakaj naj se ga boji, toda strah je rasel v njem kar sam od sebe ter se razširil po vseh njegovih udih. Kričal je in jokal na glas, a se je komaj slišal. Strah mu je preplaval možgane, da sploh ni vedel kaj dela, ter ga mučil, dokler niso njegove šibke moči odpovedale in ni omahnil v nezavest. Obležal je na tleh pri mrliču z roko v njegovi roki, in takega so zjutraj našli, ko se je Thut-Mes zbudil in ves prestrašen opazil, da je njegov varovanec izginil.

Sedaj se je natančno spominjal tiste moči in jo doživljal v vseh njenih otenkih. Popolnoma je pozabil na prisotnost dvorjanov, ki so začudeni opazovali na njegovem obrazu spreminjajoče se občutke, ki so divjali v njegovi duši. Zakričal bi od groze na koncu prav tako kot pred mnogimi leti, da ni še pravočasno odprl oči in se zavedel, da ni na bojnem polju, ampak v svoji sprejemni dvorani. Sensusret je že davno prebral pismo Rib-Adija, kneza iz Biblosa in sedaj potrpežljivo čakal, kaj bo faraon odgovoril na njegove besede. Horemheb, poveljnik čet pa se ni mogel več premagovati. S seboj je imel šahovnico iz slonove kosti in ebena-

Spored slovenskega gledališča v Trstu

Slovensko gledališče je objavilo okvirni program za letošnjo sezono. Na sporedu ima:

Shakespeare: HAMLET, ki je na sporedu že 14. oktobra in ga režira Jože Babič.

Josip Tavčar: ZEH PRED SMRTJO, ki ga bo morda režiral tudi Jože Babič.

Giuseppe Longo: SQUASSAMONDO, mlad. igra, režiral jo bo Joško Lukež.

Graham Green: USLUŽNI LJUBIMEC, kdo bo režiral, še ni gotovo.

Cankar: POHUJSANJE V DOLINI SENT-FLORJANSKI, režija Jože Babič.

Dario Fò: GLI ARCANGELI NON GIUCANO AL FLIPPER.

Pavel Golia: JURČEK, mladinska igra.

John Synge: POTEPUH Z ZAHODA.

Agatha Christie: PAST ZA MISI.

Marcelle Achard: JEAN DE LA LUNE.

Kot znano, pričenja Slovensko gledališče letos prvič celotno sezono z novim vodstvom. Imenovano je bilo lansko leto, kakor se še spominjamo. Upravnik je prof. Raubar (ki je tudi kulturni urednik Prim. dnevnika), umetniški vodja je prof. Josip Tavčar (ki je obenem tudi svetovalec za dramski spored slovenske tržaške radijske postaje). Za upravnega ravnatelja pa je bil imenovan Filibert Benedičič (vendar smo zvedeli, da je bil nenadoma poklican k vojakom; kdo ga bo nadomestil, še ni znano).

vine z lepo izrezljanimi figurami in se je sedaj z njo v roki odločno približal prestolu. »Poglej moj gospod,« je dejal in s hitro roko razporedil figure tako, da so črne obkrožale od vseh strani bele, ki so se stiskale na sredi polja, »poglej, kako nas obkrožajo od vseh strani sovražniki, na severu Metiti in Kabiri, na jugu Nubijci in Etiopci. Mar bomo prepustili, da uderejo s svojimi tolpmami v deželo rdeče in bele krogne ter potepajto lotosov in papirov cvet? Treba je udariti po njih, moj gospod, s trdno roko, da bodo občutili našo moč in tvojo jezo!« Zakričal je na ves glas in za njim so zavpili dvorjani, da je bila prostrana dvorana polna krikov in odmevov. Ekhnaton se je ozrl po njih in ni spoznal njih razvnetih obrazov. Začutil je za trenutek veliko sovraštvo do vseh in ne da bi prav vedel kaj dela, je z roko odmaknil šahovnico, ki jo je Horemheb položil poleg njega, tako da so se figure skotalile z velikim ropotom po tleh. Takoj mu je bilo žal, in skoro bi se sam sklonil in jih pobral, da ga ni zadržala Nefretitina roka. Pogledal jo je in razbral z nje-nega obraza, da se strinja z njim. »Pridi,« ji je pošepetal ter vstal in se odpravil, ne da bi se ozrl po ostalih, proti vrtu. Ko sta bila sama in so ju cvetni grmi skrivali pogledu pred vsemi, jo je prijel za roke in ji dejal: »Pravkar sem zložil nove verze na čast Atonu. Naj ti jih povem?« Nefretiti je pokimala in on je začel s tihim glasom: »Vsa čreda je na pašniku / drevesa in rastline cveto / ptiči letajo nad svojimi močvirji / in te obožujejo z razprostrtimi perotmi. / Ovce plešejo na svojih nogah / in vse kar leti, dviguje se v zrak / in vse živi, ko osvetljuješ ga ti... (Dalje prihodnjič)

Pogled na množico na Repentabru

2 Repentabra v prosvetne dvorane

Naš letošnji poletni tabor je bil eden najlepših v zadnjih letih. »Dom — srce nedeljskega tabora«, je pravilno poudaril Katoliški glas, ko je poročal o veliki prireditvi. Vse misli smo osredotočili okoli svojega doma: posvetili smo mu toplo misel in zaigrali zgodbo Janeza Jalna, presajeno na tukajšnjo tla, zgodbo o domu. Lepoto tabora so poudarili tudi drugi časopisi, posebej Novi list, Demokracija, koroška Kronika-vednik in italijanski dnevnik Gazzettino. Mislimo, da je zapustil trinajsti tabor v udeležencih res lep vtis. Kljub temu pa še vedno nismo zadovoljni z udeležbo. Mnogo ljudi ni bilo na Repentabru, ki sicer sami delujejo ali vsaj želijo delovati v katoliških prosvetnih organizacijah.

Poseben ton je dal taboru nastop naših pesnikov: brala sta dva mlada koroška pesnika, Erik Prunč in Drago Smole, od tržaških je nastopil Griša Mikuž in Stanko Janežič, slišali smo pesmi Brune Pertotove, humoresko pa je prebral Danilo Lovrečič. Poskrbeli bomo, da bo tabor prihodnje leto še reličastnejši.

V nastopajoči jeseni se spet vračamo v svoje prosvetne domove. Prišel je čas, ko mora v vsaki fari zaživeti prosvetno delo. Dvoran imamo že kar lepo število, ljudje radi vanje prihajajo, treba je samo, da postanejo naša prosvetna društva delavna in razgibana.

September in prvo polovico oktobra bomo porabili še za občne zборе. Izbrati moramo delavne odbore v vsaki fari. Naj ne kliče samo gospod predavatelj v »svojo« dvorano in je potem konec. Za vsak prosvetni večer naj pripravi vsaj kako točko domače društvo, domači fantje in dekleta.

Ko bomo imeli odbore po farah, bomo laže vse povezali med seboj. Brez te povezave ne bo naše delo uspešno. Skupno moramo pripraviti tudi »prosvetne dneve«, ko bomo naredili načrte za celoletno prosvetno delo. Sestati se moramo vsi prosvetarji z dežele in mesta. Z novimi močmi in z veseljem na novo delo v začetku jeseni!

J. P.

Ali naj damo otroka v otroški vrtec

Naj ga dam v vrtec ali ne? Bo tam dobro zanj ali ne? Kako naj se odločim? To so vprašanja, ki si jih mame v tem času postavljajo. Razumljivo je, da jim ta vprašanja delajo skrbi, saj je to prvič, da se otrok loči od doma. Možno je seveda, da bo otrok to spremembo hudo občutil, čeprav se odraslim zdi nesmiseln njegov obup nad tem, da bi se moral ločiti od mame. Kakšno stališče naj mati zavzame?

Predvsem naj opiše otroku otroški vrtec kot prijeten kraj in naj nikakor otroka ne svari, češ: »če boš poreden, te bom poslala v otroški vrtec. Te bodo že tam naučili...« itd.

Ko spremljaš otroka v vrtec, mu povej, da boš potem spet prišla ponj. Pusti mu kot jamstvo kak svoj predmet (rokavice, šal, torbico itd.) — pusti mu, da vzame s seboj kako drago igračko: medvedka, punčko itd. V kakem primeru je bolje, če se mama doma poslovi od otroka in ga spremi kaka druga mama obenem s svojim otrokom. Če nam kljub temu ne uspe, bodimo mirne in odločne, da bomo še in še poskušale. Bolje je, da ga ne tolažimo, češ: »Ko pa ne boš šel v ta grdi vrtec, boš pa pri mami!« ali še slabše: »Šel boš zlepa ali zgrda. Toliko imam dela, ti se me boš pa za krilo držal!«

Bolje je, da ga nekaj časa pustiš in čakaš, da kriza mine. Nekateri pedagogi svetujejo, naj bi otroka, ki čuti odpor do vrtca, privajali počasi. Naj bi šel en dan, potem pa ostal en dan doma, dokler se ne bi navadil. Prej ali slej bodo otroka novo delo in novi tovariši nevdržno pritegnili.

Kar zadeva skrb za otrokovo zdravje, bi vrtec odsvetovali le v primeru, če je otrok izredno slaboten ali če je pot do vrtca dolga in zvezana s prevelikim naporom.

V eni točki bodo najbrž vse mame soglasne: da otrok po tretjem letu hoče imeti družbo. V primeru, če je otrok zaprt vase in ne pogreša družbe, je kontakt z otroki še bolj potreben. Tudi naj se mati ne boji, da je otrok v vrtcu preobremenjen. Narobe, če je vrtec dobro organiziran, bodo vsa disciplina in delo imeli na otroka samo dober vpliv. Na splošno je namen »pouka« v otroškem vrtcu obrnjen v to, da bi se otrok navadil paziti, opazovati, obvladovati svoje gibe.

Skoraj v vseh primerih je torej pametno otroka poslati v vrtec. Prav izredno pa bi vrtec priporočili v primerih, če:

- je otrok edinec in nima možnosti, da bi prišel v družbo;
- je njegovo stanovanje tako, da ne more dati duška svoji živahnosti;
- če mati nima možnosti, da bi živela z otrokom;
- če se materin in otrokov karakter ne skladata;
- če mati potrebuje več počitka;
- če se otrok doma dolgočasí in hoče, da bi ga zabavali;
- če otrok doma noče jesti.

Izkušnje psihologov in voditeljev vrtecev so pokazale, da je skoro vsak otrok v začetku nezaupen in uporen, preden se navadi novotarij v otroškem vrtcu. Mnenja so celo, da tako v začetku mora biti, kajti otroci, ki se takoj dobro počutijo, začno po nekaj tednih kazati naveličanost in svojeglavost, medtem ko so tisti, ki so se težko privadili, kasneje najbolj prilagodijo in so najboljše učenci v vrtcu.

dejanje; ob človekovem srcu zazveni na poseben način — zazveni pesniško — vedno znova nam odkriva stvarnost ne le kot resnico in dobroto, marveč tudi kot lepoto. A kako se moramo boriti, da si osvojimo resnico! Kako se moramo pokoriti, da dojamemo dobroto v našem konkretnem svetu! In ali se nam ne bo treba boriti, da zagrabimo za hip lepoto? Pesem človekova je pesem padlega človeka.

Dovolj o tem; vrnimo se k pesmi Pincio, gospod Aleksej. Človek je pozabil naravo. Zdi se mi, da bi tega stavka sploh ne bilo treba povedati na ta esejističen način; namesto tega bi lahko pričarali konkreten svet, kot ste ga bili doživeli; v njegovi barvi in sencih bi naenkrat spoznali — kakor Vi —, da je človek pozabil naravo. Zadelo bi nas — kot je Vas. Stavek sam pa nas ne zadene, vsaj mene ne. Dostikrat sem ga bil bral in o njegovi resnici ne dvomim. A pesem bi mi odprla na svojski način ne le to resnico, marveč tudi lepoto, ki je v tem, da človek ne pozabi narave. Narava čaka nanj — tudi na Pincinu sredi modernega Rima; z drhtečo travo čaka in z ožarjenimi vejami in z otožnim vodnjakom; kot zaljubljenka čaka človeka, ker je bila zanj ustvarjena. In ko pride, se v srcu narave vzbudi še večja ljubezen in sebe pozabi in človeku začne pripovedovati o Začetku vse lepote. Pa saj ni treba iti tako daleč; lepota bi se zasvetila celo v otožnem srečanju narave in človeka - ekonomskega sužnja. Itd., zares itd.

Ko pišem te vrstice, gospod Aleksej, pišem tudi sebi. Kolikokrat sem v preteklosti grešil proti pravemu ustvarjanju pesmi. Deloma, ker sem mislil, da je moja beseda sama po sebi zmožna vzbuditi občutek, kj sem ga imel; deloma tudi zato, ker sem se bal, da bo nenapisana umrla in sem strastno ljubil edinstveno poezijo. Zdaj vem, da ne umre, le spi; lahko jo pritegnem k sebi s pomočjo preproste beležke. Ni nujno, da vsak pesniški utrinek postane samostojna pesem; včasih so kot bliski pred viharjem; brez njih bi vihar ne bil veličasten, ne silovito edinstven. Še nekaj: ko bi spet kdaj napisal pesem, bi jo sicer napisal, a bi jo najprej — daroval Najlepšemu. Pred Njim bi se vpraševal: ali Ti dela čast? Ponižno bi vprašal, kolikor mi je pač dano, z borbo in potrpežljivostjo izbirati, tehtati, ceniti besede, zvok in ritem. Ta tehnika ni pod častjo pesnikovo — ako je res pesnik. Končno bi tudi Mladiko lahko tiskali na zavijalnem papirju;... Prosim Vas le, da se ne ustrašite borbe, ki jo vsako umetniško poslanstvo zahteva. Ali se spominjate, kaj je zapisano v sveti Sirahovi knjigi (v 43. poglavju, verza 30 in 31): »Ko Ga slavite, obnovljajte moč in se ne utrujajte, ker ne morete dognati. Kdo ga je videl...?« A berite še 32. in 33. verz. V vsem tem je modrost.

Vladimir Kos, Tokio

O GRADIVU V REVII

Gospa ali gospodična M. Žužek nam je napisala nekaj dobrohotnih nasvetov, kakšna bi morala biti po njenem mnenju »Mladika«. Primerja jo s koroško revijo »Vera in dom« in bi želela, da bi ji bila bolj podobna. G. Žužkova najbrž ne ve, da je prav zaradi tega nastala »Mladika«, da bi »Vera in dom« laže postala čim bolj koroška revija in da bi čim bolj odgovarjala tamkajšnjim potrebam. »Mladika« je pa postala povsem primorski družinski list. Seveda so okusi različni in je lahko komu nekaj všeč, kar pač Vam, g. Žužkova, ni. Tu mislim predvsem na novele. Če niste v naši reviji še nikoli brali nič o glasbi, je to zaradi tega, ker najbrž niste videli prav tistih števil, ko smo pisali. Sicer pa ni jasno, kakšne članke želite o glasbi: razprave, kritike?

O prosvetnem življenju po naših vaseh smo pisali, kjer koli je to življenje bilo.

Bojite se »zbadljivk« — humoresk, ki po Vašem preveč zadenejo. Tudi v tem se ne strinjamo z Vami. Mi smo veseli te izvirne zvrsti, ki je prav v naši književnosti tako redka, morda prav zaradi tega, ker nimamo smisla za bleščeči humor in že najmanjšo veselo pripombo zamerimo.

Zelo bi Vam bili hvaležni, g. Žužkova, če bi bolj določno povedali, kako bi morali pisati in urejevati revijo, da bi bila »zanimiva«. Vedno radi ugodimo in poslušamo stvarne nasvete, ki bi bili reviji v korist, a da bi še vedno opravljala svoje poslanstvo, ki ga ima. Seveda v mejah možnosti! Ne smete pozabiti, da se vzdržuje »Mladika« samo z naročnino ob brezplačnem delu vseh, ki kakor koli pri reviji sodelujejo. V teh možnostih radi slišimo vsak stvaren nasvet. Hvala lepa za dobro voljo, g. M. Žužkova!

V GORICI

Že zadnjič, ko smo bili na Goriskem, smo opazili, da marsikdo ni vedel, kje na lestevci bi poiskal našo radijsko postajo. Tudi g. L. Z. iz Doberdoba vprašuje isto. Odgovarjamo kratko.

Nekateri poslušalci imajo še stare radijske aparate. Na teh so se morda res zaman trudili, da bi našli odgovarjajočo valovno dolžino. Tisti pa, ki imajo novejše aparate, naj poiščejo našo postajo na *kratkih valovih* (na aparatu je ta dolžina označena z MF) in sicer na dolž. 98,3 in bodo ujeli val Trsta A.

Gotovo bo zdaj tudi Gorica in okolica bolj sodelovala. »Glasba po željah« na primer bo verjetno postala zanimiva tudi v goriški okolici. (Oddaja je brezplačna!) Tudi zdravnik odgovarja v Zdravstveni oddaji brezplačno na vprašanja, ki jih pošljejo poslušalci na radijsko postajo. Vsekakor bomo gotovo kmalu čutili večji delež Goriške v radijskih sporedih.

Literarni pogovori

VSEM pozdrav po sončnih počitnicah! Ne dvomim, da ste mnogo doživeli, mnogo lepega videli in da ste popisali ves papir, ki ste ga imeli s seboj. Zdaj boste vse lepo uredili in iz zapisov boste izbrali najboljše — poslali boste pesmi, novele, morda romane, drame...

Za septembrsko številko Mladike sem dobil le malo Vaših prispevkov. Dogovorili smo se drugače. Upam, da bo več izbire prihodnji mesec.

BRANKA, nazadnje je prišla na vrsto Vaša novela. Mislim, da je v tej obliki boljša, čeprav bi jo morali izpopolniti še v tistem smislu kot sem Vam pisal. Drugo novelo pa Vam bom poslal po pošti, da jo lahko predelate. Napišite vse bolj zanimivo in bolj razgibano. Razgovor se mi zdi premalo živahen in interesanten. — Ali pa pošljite kaj drugega.

PRIMORKA. O Vaši zamisli sodim, da je pametna. Napišite »Prisego« in jo pošljite. Gotovo bo potrebna predelave, ker najbrže niste še nikdar do zdaj pisali dramskih tekstov, vendar naj Vas to ne moti. Predelali bomo in, če bo potrebno, jezikovno popravili. Če ne bi bila stvar za na Repentabor, bi jo pa lahko igrali drugod po prosvetnih domovih, ker bo domača. Skratka, napišite in pošlite! Hvaležni smo Vam, da ste razmišljali o tem, kaj bi repentaborsko prireditve poživilo in ji dalo večjo privlačnost.

BELIZAR BISER. Prejeli smo Vaše pesmi, a smo istega mnenja kot se je že Vam zdelo, da so morda za Mladiko malo preveč »odkriti«. V kaki drugačni reviji bi jih lahko brez pomislekov objavili. Prisposode so nekoliko odmaknjene našim čitateljem. Vseeno se Vam zahvaljujemo za toplo misel.

V. S. Ne vem, po kakšni poti so prišle Vaše pesmi do uredništva. Malo pozno smo jih dobili za to številko. Pošljite še kaj in ne izginite v daljave študirat. Želimo Vam vso srečo!

KI. Zelo ste bili razočarani in nesrečni, ko ste pisali svojo novelo V vlaku. Tako se vsaj zdi. Vendar boste morali najti spet trdna tla pod nogami. So vrednote, ki imajo večnostni značaj, a se jih Vi lotite s tako lahkoto in jih hočete poteptati v blato. Kaj Vam pa potem še ostane? Za kakšen ideal pa še hočete živeti? Bolje se je dvigniti iz grenkobe in misliti na mladost. Mladost je vendar nekaj tako neskončno lepega! Ne pozabite, da je bilo komu marsikdaj mnogo težje kot je zdaj Vam, pa se je dvignil iz obupa. Pričakujem od Vas sončno novelo. Kmalu! Mnogo bom mislil na Vas.

NEPODPISAN. Ne morem resno računati z Vami, če se nečete predstaviti.

Jože Peterlin

NOVA MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 21-090

*Zadovolji vsak okus, ima veliko
izbiro in solidno postreže*

KNJIGARNA IN PAPIRNICARNA

TRST
UL. PAGANINI 2

Fortunata

BCRB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

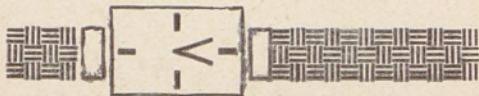
TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEFON št. 38-101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

URARNA IN ZLATARNA

KAROL MIKOLJ

TRST

Campo S. Giacomo 3

Telefon 95-881

Kerže

TRST, Trg S. Giovanni 1

TELEFON 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE - Proseška ulica 22 - Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

Za dobro voljo

Vlak je prenatrpan. V oddelek stopi mlada mamica z dojenčkom v naročju. Gleda vse potnike po vrsti, a nihče se ne zgane, da bi ji dal prostor. Končno se obrne k nekemu potniku in mu položi otroka v naročje. Potnik razdraženo: »Zakaj ste ga pa dali ravno meni?«

»Oprostite,« je odgovorila gospa z nedolžnim smehljajem, »samo vi imate nepremočljiv plašč.«

»Veš,« je rekel Marij Adolfu, »jaz sem v bistvu optimist, ker vidim, da se v življenju vse povrne in nadomesti. Človek le obupati ne sme.«

»Res je, res,« je odvrnil Adolf, »vidiš, če ima kdo eno nogo krajšo, ga narava nagradi tako, da ima drugo toliko daljšo.«

Mlada žena je pisala nekemu tedniku: »Povejte mi, kaj naj storim. Imam moža, s katerim bi bila povsem zadovoljna, če mi ne bi neprestano hvalil svoje prve žene.«

Odgovor v tedniku: »Čisto preprosto: Vi mu pa govorite o svojem bodočem možu.«

»Draga,« je rekel zaročenec, »pred poroko bi ti rad priznal neko majhno zablodo v preteklosti.«

»Kako, saj si mi že pred štirinajstimi dnevi vse priznal?« je začudeno rekla zaročenka.

»Saj, saj... veš to sem zagrešil kasneje.«

Policijski komisar je bil klican v hišo, kamor so vdrlí tatovi. »Ne razumem,« je rekel komisar, ko si je ogledal položaj, »kako da ste me klicali šele po dveh urah. Saj ste vendar takoj videli, da gre za vlom. Vsi predali so odprti, vse omare na široko zijajo, vse leži po tleh...«

»Oh, veste,« je rekla gospa, »sem mislila, da je moj mož iskal gumbce za manšete.«

Zakonca Kremžar prideta v hotel, kjer mislita preživeti dopust. Gospod stopi k vratarju, da bi uredil vse potrebno. Ko vleče na dan dokumente, opazi, da manjka potni list.

»Kako pa mi morete dokazati, da je gospa res vaša žena?« je rekel vratar nepotrežno.

»Prijatelj,« je odvrnil Kremžar, če bi mi vi lahko dokazali nasprotno, bi vam bil vse življenje hvaležen.«

Oče govori pri obedu otrokom, ki ne marajo jesti:

»Ko sem bil majhen, smo bili doma zelo revni in nisem imel takšnih do brih jedi za pod zob, kakor vi!«

»Kaj ne, očka,« mu reče Mihec, »da se moraš zdaj počutiti zelo srečnega med nami!«

CENA 100.- LIR